T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANA BİLİM DALI
SOSYOLOJİ BİLİM DALI

TÜRK EDEBİYATINDA GARİP AKIMININ BOURDIEU'NÜN ALAN TEORİSİ KAPSAMINDA ANALİZİ

Yüksek Lisans Tezi

AHMET CAN BEKTAŞ

İSTANBUL, 2023

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANA BİLİM DALI
SOSYOLOJİ BİLİM DALI

TÜRK EDEBİYATINDA GARİP AKIMININ BOURDIEU'NÜN ALAN TEORİSİ KAPSAMINDA ANALİZİ

Yüksek Lisans Tezi

AHMET CAN BEKTAŞ

Danışman: DR. ÖĞR. ÜYESİ AYŞE YETİŞ BAYRAKTAR

İSTANBUL, 2023

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAY BELGESİ

..... Anabilim Dalı .....Bilim Dalı Yüksek Lisans/Doktora öğrencisi .....'nın ..... adlı tez çalışması, Enstitümüz Yönetim Kurulunun ..... tarih ve .....sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Yüksek Lisans/Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi ...../...../.....

Öğretim üyesi Adı Soyadı			**İmzası**
1	Tez Danışmanı		
2	Jüri Üyesi		
3	Jüri Üyesi		
4	Jüri Üyesi		
5	Jüri Üyesi		

ÖZET

TÜRK EDEBİYATINDA GARİP AKIMININ BOURDIEU'NÜN ALAN TEORİSİ KAPSAMINDA ANALİZİ

Sosyoloji tarihinde ortaya konan büyük çalışmalar incelendiğinde birey-toplum ilişkisi sosyologların önüne önemli bir sorunsal olarak çıktığı hemen görülecektir. Fransız sosyolog Pierre Bourdieu ortaya koyduğu teori ve kavramlar ile sosyoloji alanında bu anlamda önemli bir dönüm noktası olarak görülebilir. Ortaya koyduğu teorinin sunduğu bakış açısı ile toplumsal alan içinde yer alan farklı farklı alanların kapsamlı bir sosyolojik analizine imkan sunmaktadır.

Bu çalışmanın amacı Türk Edebiyatı tarihinde önemli bir yeri olan Garip akımı merkeze alınarak Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren Garip'in ortaya çıkış yılları da olan 1940'lı yıllara kadar olan zaman dilimini kapsayan bir edebiyat alanı analizi gerçekleştirmektir. Çalışmanın teorik altyapısını Fransız sosyolog Pierre Bourdieu'nün alan teorisi oluşturmaktadır. Bu bağlamda dönemin şiir alanının nesnel yapısı ve şairlerin alandaki konum alışları habitus ve sermaye kavramları çerçevesinde incelenmiştir.

Analiz neticesinde yeni kurulan Cumhuriyet'in o günkü şartlarında edebiyat alanının yetke alanı içerisinde egemen olunan bir konumda olduğu, iktidar alanının "uyumlaştırılması"ve ve siyasi alana tabi kılınması neticesinde siyasi alandaki "hakim beğeni"nin edebiyat alanını da etkilediği, ek olarak da Garip akımının alana yeni imkanlar ve tanımlar getirdiği ulaşılan sonuçlardan bazılarıdır.

Anahtar Kelimeler: Alan, Habitus, Sermaye, Türk Edebiyatı, Garip

ABSTRACT

ANALYSIS OF THE GARIP MOVEMENT IN TURKISH LITERATURE WITHIN THE SCOPE OF BOURDIEU'S FIELD THEORY

The individual-society relationship is an important problem for sociologists. The French sociologist Pierre Bourdieu can be seen as an important turning point in the field of sociology with his theories and concepts. He offers a comprehensive sociological analysis of different areas in the social field with the perspective offered by the theory he has put forward.

The aim of this study is to carry out a literary field analysis covering the time period from the foundation of the Turkish Republic to the 1940s, the years of the emergence of Garip, by focusing on the Garip movement, which has an important place in the history of Turkish Literature. The theoretical background of the study is French sociologist Pierre Bourdieu's field theory. In this context, the objective structure of the poetry field of the period and the position of the poets in the field were examined within the framework of the concepts of habitus and capital.

As a result of the analysis, in the conditions of that day, the field of literature was in a dominant position within the jurisdiction of the newly established Republic, and as a result of the "harmonization" and subordination of the field of power to the political field, the "dominant taste" in the political field also affected the field of literature. Some of the achieved results are that the current of movement brought new possibilities and definitions to the field.

Keywords: Field, Habitus, Capital, Turkish Literature, Garip

ÖNSÖZ

Günümüzde Pierre Bourdieu ülkemizde her ne kadar ismi duyulmuş bir sosyolog olsa da kişisel kanaatim gereken ilgiyi hala görmediği yönünde. İlgi sözcüğü ile anlatmak istediğim sadece kitaplarının okunması değil, teorisine dair bir umursanma seviyesindeki eksikliktir. Geleneğimizde hala aşılmayı bekleyen problemlerin çözümünde bizlere bakış açısı ve belki de sosyolojik bir farkındalık sağlayabilme potansiyeli olduğunu düşünmekteyim. Böyle bir çalışmayı seçmem bu konuda alanda eksik olduğunu düşündüğüm bir konuda sembolik de olsa bir katkı da bulunmuş olmak.

Bu tezin hazırlanma sürecinde desteklerini benden hiçbir zaman esirgememiş ve dahası anlayışlarıyla sağladıkları özgürlük için sevgili hocam Prof. Dr. Ömer Say'a, Doç. Dr. Melih Çoban'a ve halihazırda bu tezin danışmanı sevgili hocam Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Yetiş Bayraktar'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Son olarak bu çalışmada hem fikri hem de manevi destekleriyle beni yalnız bırakmayan hayat arkadaşım Tuana Bekirağaoğlu'na da teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Ahmet Can BEKTAŞ

İstanbul, 2023

İÇİNDEKİLER

ÖZET i
ABSTRACT ii
ÖNSÖZ iii
1. GİRİŞ 1
1.1. Tezin Konusu ve Amacı 1
1.2. Kaynakların Değerlendirilmesi. 2
1.3. Tezde Uygulanan Yöntem 3
2. ALAN, HABİTUS VE SERMAYE 4
2.1. Alan 4
2.2. Kültürel Üretim Alanı ve Edebi Alan 7
2.3. Illusio 14
2.4. Tutum Belirkeme 14
2.5 Alan İçinde Olasılar Uzamı 15
2.6. Sermaye 15
2.7. Habitus 25
3. GARİP ŞİİRİ 31
3.1. Alanın Yetke Alanı İçerisindeki Özerkliği 31
3.2. Şiir Alanının Yapısı 33
3.3. Sınırlı Üretim Alanının Yapısı 35
3.4. Dış Etkenler 37
3.5. Alanın Takdis Merciileri Olarak Dergi ve Eleştirmenler 38
3.6. Sınırlı Üretim Alanında Konumlar ve Konumlanmalar 39
3.7. Garip Şairlerinin Alana Girişi 41
3.8. Avangard Bir Konum Alış 43
4. SONUÇ 48
5. KAYNAKLAR 50

1. GİRİŞ

1.1.Tezin Konusu ve Amacı

Bu çalışmada Bourdieu'nün kavramsal çerçevesinde, edebiyat tarihimiz içerisinde yer alan Garip akımı üzerine bir sosyolojik analizin gerçekleştirilmesini amaçlamaktadır. Sosyoloji literatürü incelendiğinde, tarihi boyunca süren gelen bir tartışma olarak yapı-fail dikotomisi karşımıza çıkmaktadır. Sosyoloji alanında ortaya atılan bütün büyük kuramlar ya yapıyı öne çıkarmıştır ya da faili. Çok azı bu ikiliğin üstesinden gelmek adına güçlü teoriler ortaya koyabilmiştir. Belki de bu teorilerin arasında en güçlü olanı Bourdieu'nün alan-habitus-sermaye kavramları çerçevesinde ortaya koyduğu düşünümsel bir sosyoloji teorisidir.

Bourdieu'ye göre entelektüelin bakış açısı, belirli bir bakış açısıdır, yalnızca bireysel bir bakış açısının ifadesi değil, akademik bir alanın "kolektif bilinçdışı"nın parçası olan, onun içinde ve onun tarafından oluşturulan analitik bir eğilimdir. Bu alan kendi içinde düşünme kiplerini ve geleneklerini yapılandırır. Akademik alan, bireysel akademisyenlerin (örneklerinde genellikle sosyologların) birikimli uygulamalarını ve düşünce alışkanlıklarını içerir, ancak bu tür bireylere indirgenemez. Bu, Bourdieu'nün reddettiği 'skolastik yanılgıyı' üretme potansiyeline sahiptir. Bourdieu'nün savunduğu şekliyle kavram, huzursuz ve radikal bir tarihsellik talep eder ve bu, kendi analiz ve düşünce biçimlerinin koşulları ve çerçevelerinin sürekli olarak titiz bir şekilde anlaşılmasını içerir.

Bourdieu'nün Alan Teorisine göre alan, katılımcıların ilgi alanlarını (sorunları) paylaştığı, hepsinin alanın "özgül sermayesinin" bir kısmını ele geçirmeye çalıştığı bir konumlar alanıdır (örneğin, siyasi alanda siyasi sermaye, entelektüel sermayede entelektüel sermaye). entelektüel alan vb.) Bu özel sermayeyi ele geçirme şansı, bir dönüştürülebilirlik oranına göre aracının sahip olduğu "temel" sermayenin hacmine (ekonomik, kültürel, sosyal ve sembolik) bağlıdır. Örneğin, kültürel sermayenin entelektüel sermayeye dönüştürülebilirlik oranı yüksek, ekonomik sermayeye daha düşük olacaktır. Her alanın kendine özgü çalışma kuralları vardır, ancak alana özgü sermaye dağıtım kurallarını alt üst etmekten çıkarı olan alanın hakimleri ile yeni girenler arasındaki mücadele gibi düzenlilikler bulabiliriz.

Bourdieu'ye göre habitus, maddi veya manevi şeylere (kültürel) değer atfederek öznelerine bir dünya görüşü aşılar. Basitçe söylemek gerekirse, habitus içinde bazı şeyler değerlidir ve bazıları değildir. Vücudun görünüşte mahrem düzeyinde bile, habitus belirli özellikler öne sürer ve onlara bahşeder.

Bunlardan bazıları 'iyi' olarak inşa edilirken, diğerleri 'kötü' ve damgalanmıştır (fiziksel güç, güzellik ve çirkinlik gibi). Bazı nitelikler "tarafsız" ve "doğal" (yani kültür öncesi ve "nesnel") olarak inşa edilir. Çoğunlukla, tarafsız ve doğal olarak inşa edilen nitelikler, en kalıcı ve karşı çıkılması en zor olan niteliklerdir (buna örnek olarak ırk ve cinsiyet verilebilir). Bourdieu'ye göre, habitus içindeki değerli mülkler, sahip olunmaları sosyal ve kültürel ilişkilerin nasıl yapıldığını ve yeniden yapıldığını ve daha da önemlisi kimin tarafından ve kimin için yapıldığını etkileyen kültürel sermayeyi oluşturur.

Bourdieu'ye göre, bir habitus duygusu - ve habitus içinde değer verilen şey - kurumları aracılığıyla verilir. Bu süreç tipik olarak aile ortamıyla başlar ve daha sonra eğitim ve istihdam gibi diğer kurumlar aracılığıyla pekiştirilir. Bu kurumlar, öznenin orijinal kültür ve sosyallik şablonlarını (yani öznenin dünya ve diğerleriyle ilişki kurduğu şablonları) sürekli olarak pekiştirir ve bazen yeniden yapılandırır ve değiştirir.

Bahsi geçen kavramlar ile yapı-fail dikotomisinin aşılması adına güçlü adımlar atmıştır. Bununla beraber, Bourdieu hayatı boyunca literatüre birçok yapıt kazandırmasına karşı şüphesiz en önemlilerinden biri 19. Yüzyıl Fransız Edebiyat alanının analizini gerçekleştirdiği Sanatın Kuralları (2020) adlı çalışmasıdır. Bu çalışmasına ilhamını veren de bahsi geçen yapıttır. Bu bağlamda ülkemizde edebiyat alanına dair yapılan çalışmalar incelendiğinde çok zengin bir literatür karşımıza çıkmaktadır. Fakat, özellikle edebiyat alanı üzerine gerçekleştirilmiş sosyolojik çalışmalar incelendiğinde Bourdieu üzerinden kapsamlı bir analizin gerçekleştirilmediği görülmüştür. Çalışmanın amacı Edebiyat tarihimizde önemli bir yeri olan Garip akımı temel alarak 1923-1950 aralığında alanın sosyolojik bir analizinin gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır. Çalışma kapsamında ilgili literatür tarandığında Garip akımı ya da Bourdieu'cü bağlamda yapılmış ayrı ayrı çok değerli çalışmalar olmakla birlikte Bourdieu'nün kavramsal çerçevesi bağlamında Edebiyat alanımız üzerinde Garip akımını konu edinerek gerçekleştirilmiş kapsamlı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu tez çalışmasında alanda yeni bir perspektif açması niyetiyle akademik literatüre bir katkı yapılması amaçlanmaktadır.

1.2. Kaynakların Değerlendirilmesi

Çalışmanın başlangıcında yararlanılan temel kaynaklar Bourdieu'nün "Sanatın Kuralları" çalışması başta olmak üzere yayınladığı bütün metinleri ile birlikte; Asım Bezirci'nin "Orhan Veli" adlı çalışması, Hakan Sazyek'in "Cumhuriyet Donemi Türk Şiirinde Garip Hareketi" adlı çalışması, Memet Fuat'ın "Orhan Veli" adlı çalışması ve Garip Akımı üyelerinin metinlerinden yararlanılmıştır. Ayrıca belirtilen dönemi içeren birçok edebiyat tarihi çalışmasına başvurulmuştur. Çalışmanın analizi için gereken verinin elde edilmesi amacıyla, dönemin dergileri araştırılmış, edebiyat mekanları, edebiyat

alanında verilen ödüller vs. üzerine ve dönemin kültürel-politik tarihi ve sosyolojisi üzerine yapılan çalışmalardan faydalanılmıştır. İncelenen her kaynak, üzerine çalışılan konu bağlamında oldukça değerli bilgiler içermekle birlikte, tezin gerçekleştirmeye çalıştığı bir sosyolojik bakışı içermemektedirler**.**

1.3. Tezde Uygulanan Yöntem

Çalışma edebiyat alanına dair sosyolojik bir analiz gayesi gütmektedir. Bu bağlamda Pierre Bourdie'nün kavramsal çerçevesi araştırmanın teorik zeminini oluşturmaktadır. Teorik çerçevenin belirlenmesinin ardından 1923-1950 yılları arasındaki döneme denk gelecek şekilde, teorinin de önerdiği biçimde, alana dair kültürel, siyasi ve edebi tarihi bağlamında bilgiler toplanmak amacıyla o dönemin dergileri, söyleşileri, edebiyat mekanlarının ve kültürel kurumların tarihi gibi alana etki ettiği düşünülen yapılar hakkında bilgiler toparlanmaya çalışılmıştır. Özetle, yukarıda anlatıldığı şekliyle dönemin edebiyat, siyasi ve kültürel tarihi incelenerek, elde edilen bilgilerin sosyolojik bağlamda teorik zeminde analizi gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın gerçekleşmesinde temel yöntem olarak Tanımlayıcı/betimleyici araştırma yöntemine başvurulmuştur.

2. ALAN, HABİTUS VE SERMAYE

Bourdieu'nün üretici bir fail olarak sosyal bilimler sahasında varolmaya başlaması, alanın yapı-fail karşıtlığı üzerinden farklılaştığı ve tartışmaların bu dikatomi çerçevesinde düğümlendiği bir zamanına denk gelmektedir. Alanın bir ucunda Bourdieu'nün bütün kuramsal çalışmalarının temelinde bu dikatominin aşılması amacı yatmaktadır.

2.1 Alan

Bourdieu alanı şu şekilde tanımlamıştır: (Bourdieu, Wacquant 1992:97) "Analitik açıdan alan konumlar arasındaki nesnel ilişkilerin konfigürasyonu ya da ağı olarak tanımlanabilir. Bu konumlar, varoluşları ve kendilerini işgal edenlere, faillere ya da kurumlara dayattıkları belirlenimler açısından, mülkiyetinin alandaki özgül faydalara erişimi belirlediği farklı iktidar (ya da sermaye) türlerinin dağılım yapısındaki mevcut ve potansiyel durumlarıyla (situs), ayrıca diğer konumlarla olan nesnel ilişkisiyle (tahakküm, itaat, türdeşlik vb.) nesnel olarak tanımlanır" (Bourdieu 1986).

Alanlar senkronize bir şekilde kendilerini mevkilerin parçası olan uzamlar şeklinde ortaya çıkartırlar. Aslında alanlar, Bourdieu'nün gözünde sermaye olarak tanımladığı kavram için yapılan mücadelenin sahasıdır. Bu uzamların şekillenmesi, sermaye bileşimleri ya da özgül sermaye biçimleri tarafından gerçekleştirilir. Alanlar, toplumsal yapının basit bir yansıması olarak değil, yapılandırılmış analitik kurgular olarak görülmelidir (Gorski 2015).

Alanın birincil özelliği, kesin olarak tanımlanamamasıdır. Sosyal alanın, kurucu ilkesinin geçerliliğine olan inancı yeniden üretmeye (autos) yetecek düzeyde özerklik kazanmış herhangi bir bölümünü belirtir (nomos). Başka bir deyişle, dış kısıtlamalardan (dini, politik, ekonomik, medya) göreli bir bağımsızlıkla koşullanan bir alanın özerkliği, o alanın kendisine bir farklılaşma ve kendi kaderini tayin etme ilkesini bahşetme konusundaki içsel kapasitesidir. Dolayısıyla bir alan, bu özgürleşme eğilimi ile onu belirli bir dereceye kadar somutlaştırmaya istekli bir fail arasındaki buluşma yeridir.

Bourdieu alan kavramını açıklamak adına oyun alanı ve kuvvet alanı metaforlarını kullanmıştır (Bourdieu Wacquant 1992). Bourdieu'ye göre bu kavramlar birbirlerini tamamlamaktadır. Kuvvet alanı metaforu, toplumsal alanın karakterinin nesnel yapısını ve etkilerini, diğer yandan alanların aktörlere eylemlerini önceleme şekillerini temsil eder. Oyun alanı ise bireyin öznel algılarını ve stratejik eylemlerini, bireylerin eylemlerinin yapılandırıcı etkilerini, eylemlerin ve aktörlerin alanları önceleme ve yansıtma biçimlerinin fenomenolojik açıdan alanın dinamik yapısındaki rolünü kapsar (Bourdieu,

Wacquant 1992:118). Toplumsal alan da aynı bir oyun alanı gibi hem bireysel stratejilerin hem de kolektif taktilerin güdümündeki, genel kurallar tarafından yönetilen ‘’gerçek bir oyun’’ yansımasıdır (Gorski 2015).

Alanların meydana gelişi ise, üyelerin birbirleri ile alanın değerlerini üretmek ve bu sürece katılımlarının kabul edilmesi için verdiği mücadeleler ile ortaya çıkar (Gorski 2015). Toplumsal etkinliklerinin farklılaşması, belirli bir toplumsal etkinlikte uzmanlaşmış sanatsal ya da politik alan gibi toplumsal alt-alanların ortaya çıkmasına yol açmıştır**.** Bu alanlar bir bütün olarak toplumdan göreli biçimde özerktir. Hiyerarşik bir biçimde şekillenirler ve dinamikleri, baskın konumları işgal etmeye çalışan aktörlerin mücadeleleri tarafından kaynaklanır.

Bourdieu bu kapsamda toplumu ekonomik, politik, kültürel, sanatsal, spor, dini vb. alanların iç içe geçmesi olarak tanımlar. Her alan, meselelerin özgüllüğü ve oraya getirilebilecek varlıklar tarafından belirlenen kendi mantığına göre düzenlenir. Dolayısıyla etkileşimler, faillerin her birinin sahip olduğu ve seferber ettiği kaynaklara göre, yani ekonomik, kültürel, sosyal veya sembolik sermayeleri olan kategorileri kullanmak üzere yapılandırılır (Bourdieu 2016).

Alan ilişkisel ve farklılaştırıcı bir sistem (güçler alanı) olarak yapılandırılmıştır; burada her bir aktör belirli bir meşruiyete sahip birikmiş sermayesine (sembolik sermaye) bağlı olarak az çok baskın/baskın ve az çok yenilikçi/muhafazakâr bir konum işgal eder. Aktör alanın nomosunun (iktidar ilişkileri ve mücadeleler alanı) meşru tanımının tekeli için genelleştirilmiş mücadeleye fiilen girer. Kendisini "oyuna" (illusio) yatırma eğilimi, alanın durumuna ve temsilcinin halihazırda yatırmış olduğu konumlar dizisine (yörünge) bağlı olan özgül sermayesine göre değişir (Bourdieu 2014). Edebiyat için bu, edebiyat alanının (gerçek) “yazar” ya da “(gerçek) edebiyat” tanımı için bir mücadelenin alanı olduğu anlamına gelir. Bu özgün mücadele, pek çok konum işlevi gören yayınlar ve medya ve/veya sanatsal müdahaleler (röportajlar, olaylar, gösteriler, sergiler, çeşitli performanslar vb.) aracılığıyla yürütülür (Bourdieu 2015).

Alan, aynı zamanda aktörlerin ilgi alanlarını (sorunları) paylaştığı, hepsinin alanın "özgül sermayesinin" bir kısmını (örneğin, siyasi alanda siyasi sermaye, entelektüel alanda entelektüel sermaye vb.) ele geçirmeye çalıştığı bir konumdur. Bu özel sermayeyi ele geçirme şansı, bir dönüştürülebilirlik oranına göre aracının sahip olduğu "temel" sermayenin hacmine (ekonomik, kültürel, sosyal ve sembolik) bağlıdır. Örneğin, kültürel sermayenin entelektüel sermayeye dönüştürülebilirlik oranı, ekonomik sermayeye dönüştürülebilirlik oranı göre daha düşük olacaktır (Bourdieu 2019).

Her alanın kendine özgü çalışma kuralları vardır, ancak alana özgü sermaye dağıtım kurallarını alt üst etmekten çıkarı olan alanın hakimleri ile yeni girenler arasındaki mücadele gibi düzenlilikler bulabiliriz.

Bir alanı oluşturan aktörler "oyunun çıkarına olan inancı" paylaşırlar, ancak bu bir illüzyondur. Bu nedenle, bir alanın aktörlerinin o alana verebileceği değer, dışarıdan bir gözlemci için anlaşılmaz görünebilir. Yani yanılsama diğer alanlara indirgenemez (Bourdieu 2015).

Farklı alanların her biri, olası görünüş şekilleri arasında bir özel durum gibi incelenerek, ulusal geleneklere ve mevcut dönemlere göre farklı görünüşleri ile analiz edilebilir. Bu süreç karşılaştırmalı yönteme verim kazandırmaktadır. Bu vesileyle belirli bir alanın belirli bir durumuna ilişkin (tekil betimleme) görünüşe aldanmadan her bir durumu kendi özgüllüğü içinde incelemek ve aynı zamanda alanın değişmez özelliklerini ortaya koyarak düzenini ve kavramlarını anlamak gerekir (Bourdieu 2014).

Alan kavramı, yapısalcı yaklaşım benimsenerek ve sosyolojiye uygulanarak geliştirilmiştir. Tanımlanabilir resmi ilişkiler yoluyla toplumu kavramsallaştırmakla ilgilidir. İlişki terimi, natüralizme veya işlevselciliğe karşı bir bakış açısıyla anlaşılmalıdır; ilki, ilişkilerin dinamik olmayan ve genelleştirilebilir bir modellemesi ile ilgilidir ve ikincisi, yalnızca işlevlere tanımlayıcı bir indirgeme ile ilgilidir. Bourdieu'un alanı kullanan ilişkiler anlayışı, bireylerin bir ilişkiler oyununa yakalandığını görmek anlamına gelir, bu nedenle tüm davranışlar diğerleriyle ilişkili bir tepki olacaktır (Gorski 2015).

Alan kavramı, alanların genel yasalarını araştırmayı gerektirir. Bu anlamda, bilimin Bourdieu tarafından verilen amaçlarından birine yanıt verir; tahakküm altındakiler tarafından onu oluşturan yasalara ilişkin bilgisizliği nedeniyle, egemen olana hizmet eden bir konfigürasyonu doğallıktan çıkarmaya ve ölümcülleştirmeye hizmet eden eleştirel bir iradeyle, toplumların tarihinde eğilimsel yasalar bulmaya yol açar. Genel alan yasaları bir alana özgü olabilir, ancak ortak olanlar da vardır. Gerçekte onlar olmadan var olamayacağı bir alanın oluşumundaki temel yasalardır. Tüm alanlarda kalıcı bir mücadele, sorunlar ve kurucu ve teşvik edici çıkarlar, oyunun değerinin ve kurallarının tanınmasını bulabiliriz (hepsi açıkça değil). (Bourdieu 2014). Sonuç olarak, bir alanda söz konusu olan şey, onun yapısıdır, yani "mücadeleye dahil olan aktörler veya kurumlar arasındaki güç dengesi durumudur" Kuralların zımni karakterine bir kesinlik getirilmelidir, Bourdieu'nün deyişiyle: "Bir alanda kurallar örtülü düzenliliklerdir, düzenliliklerin yalnızca çok küçük bir kısmı açık bir duruma getirilmiştir"(Bourdieu 2015).

Bir alana katılan aktörler, kesinliği önemli bir değere sahip olan ve bilinen araçlarla yapılan bir mücadele için kuralların bilinçli ve bilinçsiz gönüllüleridir. Kurallara uymayanlar sahadan dışlanır. Bourdieu, illusio'yu "grubun varlığını, kimliğini, hakikatini oluşturan her şeyin ve grubun kendini yeniden

üretmek için yeniden üretmesi gerektiğinin içgüdüsel tanınma biçimi" olarak adlandırır (Bourdieu 2019). Bu nedenle failin konumu, mücadelenin ana amacı ile nesnel bir ilkedir. Hatta bu konum, mücadelenin kurucu unsurudur; bir mücadele vardır çünkü belirli sayıda aracı, onlara farklı kaynaklar ve sermaye sağlayan konumları işgal eder, ancak bu konum hedeflenebilir, tercihen aracının daha fazla kaynak ve sermaye elde etmesini sağlayan bir konumdur (Bourdieu 2014). Ancak bunlar tarih ve kültürü aşan unsurlar değildir. Bu nedenle, mücadelenin çıkarlarından biri, aktörlerin konumunu belirleyen başkentleri ve kaynakları tanımlamaktır. Hatta bu mesele meşru mücadele araçlarına kadar uzanmaktadır. Burada hakimlerin konumlarını oluşturan özellikleri korumakta çıkarları olduğu, madunların ise bunları değiştirmekte çıkarları olduğu görülmektedir (Bourdieu 2015). Özetle alan, katılımcı faillerinin sermayeler ve kaynakları yardımıyla, konumları ve kim oldukları ile tanımlanan sürekli bir mücadele içinde buldukları, tanınan ve tanınmayan, belirli ve genel kurallarla işleyen bir toplumsal yapıdır.

2.2 Kültürel Üretim Alanı ve Edebi Alan

Bourdieu, tahakküm sistemlerinin, giyim, spor, yemek, müzik, edebiyat, sanat ve benzeri tercihler dahil olmak üzere kültürel pratiğin ve simgesel alışverişin hemen hemen tüm alanlarında ifade bulduğunu öne sürer (Bourdieu 1993). Kendisinin de belirttiği gibi, 'zevk sınıflandırır ve sınıflandırıcıyı sınıflandırır. Sınıflandırmalarına göre sınıflandırılan sosyal özneler, nesnel sınıflandırmalardaki konumlarının ifade edildiği veya ihanete uğradığı güzel ve çirkin, seçkin ve bayağı arasında yaptıkları ayrımlarla kendilerini ayırırlar' (Bourdieu 2015). Sınıf ayrımları ve eşitsizlikler yaratmasalar da, 'sanat ve kültürel tüketim, bilinçli veya kasıtsız, toplumsal farklılıkları meşrulaştıran toplumsal bir işlevi yerine getirmeye yatkındır' (Bourdieu 2019) ve böylece toplumsal yeniden üretim sürecine katkıda bulunur.

Kültürel (örneğin edebi) alanda, rekabet genellikle tanınma, kutsama ve prestije içkin olan otoriteyle ilgilidir. Bu, özellikle Bourdieu'nun kısıtlı üretimin, yani büyük ölçekli bir pazarı hedeflemeyen üretimin alt alanı dediği şeydir (Bourdieu 2019). Kutsama veya kayırmaya dayalı yetki tamamen semboliktir ve artan ekonomik sermayeye sahip olmayı ima edebilir veya etmeyebilir. Örneğin, akademik sermaye örgün eğitimden kaynaklanır ve sahip olunan dereceler veya diplomalarla ölçülebilir. Dilsel sermaye, genellikle tanınmayan güç ilişkilerinin tehlikede olduğu belirli bir dilsel pazarla ilişkili olarak ölçülen bir vekilin dilsel yeterliliği ile ilgilidir (Bourdieu 2015).

Aslında Bourdieu, ekonomik alanı, genel alanlar teorisinde ona öncelik vermeden, diğerleri arasında sadece bir alan olarak görüyor. Bir alana (felsefi alan, bilimsel alan, vb.) girmek, oyun oynamak için, kişiyi o alana, o oyuna girmeye hazırlayan habitusa sahip olunmalıdır, başka bir alana değil. Kişinin meşru bir oyuncu olarak kabul edilebilmesi için en azından asgari miktarda bilgiye, beceriye veya

'yeteneğe' sahip olması gerekir (Bourdieu 2015). Ayrıca oyuna girmek, o bilgi veya beceriyi veya 'yeteneği' mümkün olan en avantajlı şekilde kullanmaya çalışmak anlamına gelir. Kısacası, kişinin (akademik, kültürel, sembolik) sermayesini, katılımdan maksimum fayda veya "kar" elde edecek şekilde "yatırım yapması" anlamına gelir (Bourdieu 2019). Normal şartlar altında kimse bir oyuna kaybetmek için girmez. Aynı şekilde, hiç kimse edebiyat alanına kötü eleştiri almak için girmez.

Bourdieu'nün kültürel alan teorisi, radikal bir bağlamsallaştırma olarak nitelendirilebilir (Gorski 2015). Mevcut olanaklar alanı ve bu olanakların tarihsel gelişimi içinde ilişkisel olarak görülen yapıtların kendilerini değil, aynı zamanda bireysel ve sınıfsal habituslarına dayalı stratejileri ve yörüngeleri açısından yapıt üreticilerini de dikkate alır. Aynı zamanda, üreticilerin (örneğin yazarlar, sanatçılar) ve kültürel ürünleri oldukları gibi yapan tüm kutsama ve meşrulaştırma örneklerinin (kamu, yayıncılar, eleştirmenler, galeriler, akademiler vb.) vurgusunu yapar (Bourdieu 2019). Kısacası, Bourdieu'nün kültürel üretim alanı teorisi ve onun analitik yöntemi, sembolik malların üretimi, dolaşımı ve tüketimine ilişkin bir dizi toplumsal koşulu kapsar.

Bourdieu, bir sanat eserini anlamak için sadece sanat eserinin kendisine değil, üretim ve alımlanma koşullarına, kültürel üretim alanını karakterize eden özgül mantığa bakmamız gerektiğini görmüştür. Bourdieu'nün kültür üzerine çalışması, onu belirli bir zamanda kültürel üretim alanındaki özel koşullarda temellendiren bir sanat kuramına olan ihtiyaç için güçlü bir argüman sağlar. O halde, sanatsal üretimin doğasını anlamak için Borudieu, bir yazar veya sanatçı bir eser ürettiğinde bunu her zaman belirli şekillerde yapılandırılmış bir bağlam veya alan içinde yaptıklarını takdir etmemiz gerektiğini savunmaktadır (Bourdieu2019). Diğer tüm alanlarda olduğu gibi, bireyin kültürel üretim alanında da işgal ettiği konum, hem sınıfsal habitusuna hem de sahip olduğu sermaye derecesine bağlıdır. Kültürel üretim alanı, insan çabasının birçok alanından biridir ve üyelerinin eylemlerinin ne ölçüde kendi iç mantığı tarafından şekillendirildiği, alanın diğer tüm alanlardan, özellikle de güç alanında sahip olduğu özerklik derecesine bağlıdır. Tarihsel olarak geriye bakıldığında Bourdieu, tarihsel bir analizin, kültürel üretim alanının giderek iktidar alanından özerkleştiğini, yani kültürel üretimin giderek üretim alanının kendi iç mantığı tarafından belirlenmeye başladığını gösterdiğini öne sürer (Bourdieu 2019).

Kültürel üretim alanının özerkliği zaman içinde artmış olsa da, kültürel üretim alanı iktidar alanı içinde yer aldığı için kültürel üretim tamamen özerk değildir. Kültürel alan, iktidar alanından tam bir özerklik elde etmiş olsaydı, özerklik ilkesine meydan okunmazdı, özerk sanatın kar talebinden etkilenen sanata göre başarı derecesi, o dönemde kültürel alanın göreli özerkliğini yansıtır. Kültürel alan ortadan

kalkarsa, tüm özerkliğini kaybederse, sanatçılar iktidar alanında geçerli olan yasalarla tamamen aynı yasalara tabi olacaklardır (Bourdieu 1993).

Kısıtlı veya küçük ölçekli üretim alanı, özerklik ilkesine göre yönetilir (Gorski 2015). Üretim, ekonomik alanın taleplerinden nispeten bağımsızdır ve mallar, diğer üreticilerin daha dar bir kitlesi için üretilir. Bu alt alandaki başarı, alanın diğer üyelerinin sembolik olarak tanınmasına bağlıdır ve bu nedenle yüksek düzeyde sembolik sermaye gerektirir (Bourdieu 2019). Bu alt alan, iktidar alanından giderek daha fazla özerk hale geldikçe, iktidar alanını yöneten mirasçılaştırma ilkelerini daha da büyük ölçüde tersine çevirir. Başarı, piyasanın kısıtlamalarından tamamen bağımsız görünebilmeye bağlı hale gelir ki Bourdieu bu durumu "çıkarsızlıkta bir çıkar vardır" şeklinde ifade eder (Bourdieu 2015). Ekonomik olarak başarılı olan herhangi bir sanat, "satılıyor" olarak görülüyor. Bu nedenle kültürel üretim alanından, üretimin iktidar alanından en özerk olduğu ve bu nedenle en çok iktidara uygun olarak yönetildiği kültürel üretim alt alanında olduğu gibi, Bourdieu tarafından 'tersine çevrilmiş ekonomik dünya' olarak söz edilir (Bourdieu 2019). Kültürel üretim alanının özerk iç mantığına göre, simgesel tanınma, ekonomik alanda var olan mirasçılaştırma ilkelerini sistematik olarak tersine çeviren eserler üretme yeteneğine bağlıdır (Gorski 2015).

Edebi alan kavramı, başlangıçta, sosyal evrenleri bir elektromanyetik alana benzeten fizikten esinlenen ortaya çıkmış bir metafordur. Bourdieu'nün tanımına göre: bir ağ veya konumlar arasındaki nesnel ilişkilerin bir konfigürasyonudur. Bu konumlar, varlıkları ve işgalcilerine, aracılarına veya kurumlarına dayattıkları belirlemelerde, sahip oldukları farklı türdeki gücün (veya sermayenin) dağıtım yapısındaki fiili ve potansiyel durumlarına (situs) göre nesnel olarak tanımlanır (Bourdieu 2015). Edebi alana içkin eser, özellikle ekonomik mantığı reddeder, çünkü bir sanat eseri olduğundan, tam anlamıyla herhangi bir ticari değeri yoktur. Bununla birlikte, özerkliği göreli kalır çünkü edebi alana içkin çatışmalar bir iç mantığı takip ederse, güç dengesi alanın dışındaki mücadelelerden (ekonomik, politik, sosyal) güçlü bir şekilde etkilenir. Böylece, alanın özerkliğini dışsal kararları "kırma" yeteneğiyle ölçmek durumunda kalınmaktadır. Bu vesileyle edebi alanı, dışsal belirlenimler ile edebi üretim arasında yer alan dolayımlı bir örnek olarak düşünebilir. Aynı şekilde edebi eserde de sosyo-ekonomik bir güç dengesinin izi gözlemlenebilir.

Karakteristik bir sermayenin eşit olmayan dağılımıyla (alan mücadelelerinin kökenindeki ve ayrıca özerkliğine katkıda bulunan dağılım) birbirini tanımlayan failler veya kurumlar arasındaki bir ilişkiler ağıdır. Edebi alanda buna örnek olarak yayınevleri, dergiler, okullar veya edebi TV programları gösterilebilir. Edebi alandaki çatışmalar değişmez ve sınırlandırılmıştır: karşıt ortodoksi / heterodoksi

(yani, doğrudan hizmetkarlarını ortodoksiyi desteklemeye ve doxa'yı empoze etmeye zorlayan herhangi bir yıkıcı girişim) birinci sırada yer alır. Amaçları belirli bir sermayenin tahsis edilmesiyse, çatışmalar onu yeni normlara göre yeniden tanımlamayı da arayabilir. Bu durumda, alanın konfigürasyonu derinden etkilenecektir (Bourdieu 1995).

Bourdieu, genelliği içinde alanı bir "olasılıklar alanı" veya bir "stratejik olasılıklar alanı" olarak duyurulan konumlara yönelik ve dolu bir alan olarak nitelendirir. Bu alan içinde sanatçı, olasılıkların mucidi haline gelir. Bununla birlikte, olası uyandırılan, gerçek içinde mantıksal veya kronolojik bir önceliğe sahip olmadan kendini gösteriyorsa, bu onun yalnızca bir kipi olarak nitelendirilir (Bourdieu 2014).

Sonuç olarak, "evrim [...] bir programın gerçekleştirilmesinden oldukça farklı bir şey […], kendisini özgürlüğe sunan sınırsız bir alan haline gelir"(Bourdieu 2014). Akabinde sanatçı hem mümkün olanı hem de gerçeği yaratır çünkü eserin icrası onu gerçek kılar ve bu gerçeklik eseri geriye dönük olarak mümkün kılar. Alanda yeni bir edebi grup kendini dayattığında, tüm olası seçenekler evreni değiştirilecektir: örneğin romantiklerin gelişiyle, eskilerinkini taklit eden baskın yapımlar, klasikler mertebesine indirilmiş ve statüleri düşürülmüştür.

Bu olasılıklar topografyasına Bourdieu, edebiyat dünyasını temsiliyle bağlantılı zamansal modeller aşılar. Olasılıklar uzamının zamansallaşması, "uyumsuz zamanları ya da daha iyisi, zamana göre ayrılmış aracıları ve kurumları ve zamanla ilişkisini senkronize eden mücadelede" gerçekleşir. Ancak Pierre Bourdieu, kanonun bu eşzamanlamaya içkin olduğunu unutmaz ve dahası bu bağlamda "kutsallaştırıldığı, akademileştirildiği, etkisizleştirildiği için "hayatlarının" en uyumsuz eğilimlerinin ve okullarının barış içinde bir arada var olabileceği kutsanmış kültürün ebedi şimdisinden söz eder (Bourdieu 1999).

Edebi alan kavramı aracılığıyla, Bourdieu'de yapısalcı analize bir alternatif önerisi gözlemlenir. Bourdieu, Saussure ya da Lévi-Strauss gibi failleri yapıların basit yansımaları olarak düşünmeyi reddederek ve metinsel belirleyiciler arayışının kesintiye uğramasına karşı çıkarak bir kez daha oluşum açısından analiz sorununu ortaya koyar ve şöyle açıklar: "Bu anlamda, etiket oyununu sevseydim…, genetik bir yapısalcılık geliştirmeye çalıştığımı söylerdim'' (Bourdieu 2014). Dahası, edebi alan kavramının metodolojik çerçevesi, (sembolik bir biçim olarak) yazı ile bir toplumsal baskılar ağı arasındaki ilişkiyi yetkilendirir, yapısal nitelikler ve kurumları bir araya getirmeyi mümkün kılar.

Bourdieucü edebiyat alanının sosyolojik teorisinden çıkarabilen görünür analiz yöntemi, genellikle kronolojik perspektifleri ezen biçimci kucaklama tarafından gizlenen yeraltı edebiyat

akımlarının vurgulanmasını edebiyat teorilerini doğrudan sembolizmden gerçeküstücülüğe geçirerek basitleştirmektedir. Diğer bir deyişle, literatürü alan açısından kavramak, harflerin zamanının daha iyi anlaşılmasını sağlar. Ancak bu edebiyat tarihi, edebi manzaranın hiyerarşik ve örgütsel bir resmini izleyerek yapılmalıdır. Nasıl tarih öğretimi ancak coğrafya öğretimiyle ortaklaşa yapılabiliyorsa, edebiyat alanı sosyolojisi de ancak edebiyat dünyasının bir topografyasının önceden sunulmasıyla tarihsel bir önem kazanabilir (Bourdieu 1999).

Bourdieu'ye göre edebi tür fikri, bu dolayımlayıcı işlevi, başlı başına bir edebiyat kuramı içinde değil, değerin tarihsel üretimine ilişkin bir düşünce çerçevesi içinde kullanır. O halde tür fikri, Bourdieu için yazarın edebiyat alanındaki biçimsel ve konumsal icatlarının örtüştüğünün kanıtıdır. Türler her zaman çoğuldur ve bu çoğulluk alanı yapılandırır, Bourdieu'ye göre tür kavramına içkin bir hiyerarşi içinde kendilerini ayırt etmek için yazarları seçim yapmaya zorlayarak alanı estetik kısmında oluşturur (Bourdieu 2014).

Türlerin bu hiyerarşik uzamı, dilsel "yapısal boşluklar" fikri sayesinde, yeniliğe açıklığı veya bir gereklilik düşüncesini temsil eden estetik bir yeniliğe açıklığı varsayan, zamansallaştırılmış olasılıklar uzamı ile ilişkilendirilebilir. İsimsiz alan kavramı sayesinde bir edebiyat tarihinin oluşturulması için gerekli olan edebiyat dünyasının topografyasının cisimleşmesine izin veren de işte bu "ilişkisel (yapısalcı değil) düşüncedir.

Bourdieu'nün edebi yaklaşımının değerler sorununu kararlı bir şekilde estetik bir kronoloji içinde ortaya koyduğunu düşünmesine izin veren de bu topografyadır, çünkü her yazarın amacının ölümsüzlüğe ulaşmak olduğunu varsaymaktadır (Bourdieu 1999).

Edebi eserlerin sosyolojik bir bakış açısıyla incelenmesinin gerçekleştirilmesi, yerleşik eleştiri biçimlerinden bir kopuşa neden olur, ancak bu, ne eserin yok olmasına ne de estetik zevkin bastırılmasına yol açmamaktadır. Sosyoloji, yapıtlarla ilgilenen diğer disiplinlerle (ve özellikle de yapıtın biricikliğini ve tekilliğini başlangıç noktası olarak alan edebi analizle) ilişkili olarak alanını tanımlamalı, aynı zamanda estetiğin toplumsal kökenine ilişkin sorgulamayı özümseyen çevreci eleştirilere karşı da korunmalıdır. Bunu gerçekleştirmek için Pierre Bourdieu, "eserlerin bilimi" temasını estetik hazzın bir koşulu olarak ele alır.

Bourdieu kendini eleştirel ama takdir edici bir kültür teorisi geliştirmeye adamıştır ve bu nedenle fikirleri hem güç hem de otorite anlayışına önemli bir katkı sağlamıştır. Eğitim sisteminin ve kurumlarının, meşru bilgi ve iletişim biçimleri olarak sayılanların oluşturulması ve iletilmesinde oynadığı rolün bir analizinden yola çıkarak kültürel alan, belirli temalara sahip radikal devrimlerden ziyade birbirini

izleyen yeniden yapılanmalarla dönüştürülür. Diğerleri tamamen ortadan kaldırılmadan bir kenara itilirken ön plana çıkarılmakta, böylece aydın nesiller arasındaki iletişimin sürekliliği mümkün olmaktadır. Bununla birlikte, her durumda, belirli bir dönemin düşüncesini besleyen kalıplar, yalnızca onları oluşturmaya ve pratik yoluyla geliştirmeye muktedir olan okul sistemine atıfta bulunularak tam olarak anlaşılabilir. Bu anlamda Bourdieu, simgesel düzen ile toplumsal yapının durumu arasında olumlu bir bağ kurmaktadır. İletişim biçimlerinin ve kalıplarının belirli toplulukları nasıl hem yansıttığını hem de sürdürdüğünü göstermektedir (Garnham,Williams 1980).

Bourdieu, iletişimsel bir ağ olarak dilden bilime, sanattan edebiyata uzanan tüm semiyotik sistemleri kültür tanımına sembolik bir evrenin örnekleri olarak dahil eder. Bu tür sistemlerin yaratılmasına ve anlamlı bir şekilde yeniden inşasına aktif olarak dahil olan tüm toplumsal üyelerin, varsayılan özgürlük ve tarafsızlık zeminine karşı bunu yaptığını savunmaktadır. Buna, kültürün gerçek politik işlevini gizleyen büyük bir yanılsama olarak işaret etmektedir. Bütün üyeler, kültür aracılığıyla ve kültür içinde gerçekliği varsayıp farkına vardıkça, kaçınılmaz olarak ve bilmeden, kendilerine dayatılan mevcut güç ilişkilerinin yapısına sahip olmaktadır. Bu, Bourdieu'nun simgesel şiddet olarak bahsettiği şeyin açık bir örneğidir (Bourdieu 1999). Öğretmenler ve eleştirmenler gibi kültürel meşruiyet sağlayan belirli statü grupları, mesleki rollerini yürütür ve içsel değerin mutlak bir indeksine göre liyakat dağıtır. Bu endeks ve onun kabulü, kültürel yargıların ve sıralamanın belirli çıkarların korunmasına dayandığına dair gerçek siyasi durumun üstünü kapatmaktadır ve değer göstergeleri mutlaktan değil, güç ve tahakkümden bahsetmektedir.

Yaratıcı ve sanatsal özgürlük alanı, Bourdieu tarafından, ortaya çıkışını kültürel malların üretim ve tüketim sisteminin tarihsel gelişimi ve otomizasyonu ile ilişkilendirerek açıklamaktadır. Bu tarihsel süreç, Bourdieu'nün entelektüel alan olarak adlandırdığı şeyi üretir. Young(1971), bu kavramı açıkça şu şekilde özetlemektedir: O (Bourdieu), "entelektüel alan"ı, çeşitli üretici gruplarının kültürel meşruiyet için rekabet ettiği aracı kurumlar kümesi olarak tasavvur eder. Bourdieu, "entelektüel alan" fikrini detaylandırırken, edebiyat ve sanat "dünyaları"nın normalde sorgusuz sualsiz kabul edilen üç yönü için toplumsal ve ekonomik bağlam önerir. (1) "Sanat sanat içindir" inancı. (2) Halkın yetersiz olduğu varsayımı ve bunun sonucunda sanatçıların halkın taleplerine yanıt vermeyi reddetmesi. (3) Sanat eserini halk için yorumlayan ve ona meşruiyet kazandıran bir eleştirmenler grubunun büyümesi. Bourdieu, "entelektüel alan"ın taleplerinin ve zamanın toplumsal ve ekonomik düzeninin dış bağlamının sanat eserinin kendisinde birleştirildiği etkinlik olarak "yaratıcı proje"den söz eder (Bourdieu 2019). Bu nedenle, sanat ve edebiyat eserlerinin, sanatçının tanımlandığı ve kendini tanımladığı 'nouvelle vague' ve

'yeni roman' gibi kamusal tanım kategorileri bağlamında oluşturulduğunu öne sürer (Garnham,Williams 1980).

Edebî alan kavramı, edebiyat dünyasını, kendi tarihine gönderme yapan ve bu evrene özgü sermaye birikim koşullarını belirleyen kendi kurallarınca yönetilen, göreli bir özerkliğe sahip toplumsal bir evren olarak kavrar. Bu kavram, ikili bir tuzaktan kaçmayı amaçlamaktadır.

Bu alan, yazarlar arasındaki mücadeleyi kuşatan, iktidar alanından "nispeten özerk"tir. Ancak, siyasî ve iktisadî sahaların tesiriyle edebî alan her zaman birbirine zıt iki ilkeye göre işleyen iki geniş grup veya "alt alanlar" arasında bölünmüştür. 19. yüzyıldan günümüze kadar Fransız edebiyat alanında Bourdieu, başarıları satılan nüsha sayısı ve eserlerinin halk ve halk nezdindeki popülaritesi ile ölçülen çok satan yazarları bir kutupta konumlandırır. Bourdieu, bu yazarları, alanın dışındaki etkilere, normlara veya standartlara bağlı olma durumlarını ifade ederek "heteronom" olarak adlandırır (Bourdieu 1999). Diğer kutupta Bourdieu, yaşıtlarının dışında hiçbir yargıya saygı duymayan ve çok hızlı ya da büyük bir ticari başarıdan şüphelenebilecekleri "saf" ya da "özerk" yazarları konumlandırır. Bu yazarlar ticari açıdan daha az başarılı olma eğiliminde olsalar da (özellikle kariyerlerinin ilk aşamalarında), alanın bahşettiği belirli karları veya 'sembolik sermayeyi' alırlar (edebiyat ödülleri, prestijli bir editörlükte yayın, olumlu eleştiriler) dergileri vb.), bu sayede daha geniş toplulukta yavaş yavaş tanınırlık kazanabilirler ve belki de kanona ve müfredata dahil edilerek okul ve üniversitenin nihai kutsamalarını elde edebilmektedir. O halde, edebi alan ile iktidar alanı arasında, yine iki hiyerarşi ilkesi ve iki rakip iktidar biçimi arasında bölünmüş bir "yapısal homoloji" tespit edilmektedir. Yine, iktidar alanında olduğu gibi, edebiyat alanındaki iki "kutup" arasında zaman ve ulusal gelenekler arasında hem göreli güçleri hem de karşıtlık biçimleri açısından önemli farklılıklar ortaya çıkabilmektedir (Gorski 2015).

Bir bütün olarak sosyal alan gibi, edebi alanın da kendi baskın ve hükmedilen hizipleri vardır. Özerk kutuptaki baskın konumlar, yeni bir akım belirleyerek ya da belirli bir üslup ya da türle ilişkilendirilerek kendilerine "ad yapmış" kutsanmış yazarlar tarafından işgal edilir. Bu yazarlar, artan prestijlerinin daha geniş bir izleyici kitlesini cezbettiği alanın ötesinde de kendilerini empoze etmeye başlar. Karşı kutuptaki baskın konumlar, genel kamuoyunun baskın kesimine hitap eden yazarlar tarafından işgal edilmiştir. Varlıklı ve son derece okuryazar okuyucularından yüksek mali ödüllerin yanı sıra, burjuva kutsamalarının faydalarını (burjuva basınında olumlu eleştiriler, dostluklar ve evlilik bağları) alırlar.

Popüler yazarlar, hem kitlesel pazar olarak hem de alt sınıf bir okuyucu kitlesine hitap ettikleri için iki kez itibarsızlaştırılmaktadır. Popüler yazarların karşısında yeni öncüler durmaktadır: bunlar,

kutsanmış öncülere atalarını iktidara iten aynı "yenilik" ve "bağımsızlık" değerleri adına meydan okuyan ya da kendi devrimlerini haklı çıkarma açısından haklı çıkaran yazarlardır (Johnson, Bourdieu 1993).

Çalışmalarının uzmanlaşmış ve deneysel doğası nedeniyle, bu yazarların akranlarının yakın çevresi dışında çok az okuyucusu olabilir ve henüz çok az "sembolik sermaye" biriktirmişlerdir. Ayrıca bu hakim konumda, başarısız olan ya da başarısız olan yazarlar, zamanın gerisinde, gerileyen ya da başarısız bir konuma sadık kalan yazarlardır.

2.3. Illusio

Yukarıda bahsedilen alan içinde geçerli üretim şekillerinin tanımı üzerinde hâkim olmak için girilen mücadeleler, diğer taraftan alanın bir ürünü olan "illusio"nun ve alanın düzenine dair inancı, çıkar ve umutları sürekli olarak besler. Alanlar kendi özgül mantıkları çerçevesinde düzen içinde yatırımı mümkün kılan illusio'larını üretirler. Bununla birlikte illusio; var olan işleyişin (düzenin) kabul edilmesini, hatta içselleştirilmesini, sürdürülmesinin gerekli olduğuna olan inancı sağlayan; alandaki etken kişilerin aralarındaki görünmez anlaşmanın, düzen içinde bu kişilerin girdiği rekabetin temeli olarak düzeni oluşturan unsurdur. Pratiklerin bir düzen teşkil etmesi ve kendi iç mantığı çerçevesinde, etken kişilerin alan içinde gerçekleştirmeyi istedikleri şeyler için, yine alana içkin olan illusio'nun özel biçimlerinde imkân bulurlar. Bu bağlamda, etken kişilerin istemlerini gerçekleştirmek için izleyecekleri rasyonel stratejiler, alan içinde varoluş eğilimler ile yine alanın sunduğu potansiyel imkanlar çerçevesinde gerçekleştirilirler. Özetle, illusio var olduğu düzenin işleyişinin temel koşulu olduğu gibi aynı zamanda ürünüdür de. Bir başka deyişle, *Oyuna (illusio)* (Bourdieu) ve bu oyun içinde var olan oyunda yer alan herkesin toplu olarak inanç beslediği beklentiler oyunun işleyişindeki temel koşul olması yanında oyunun da ürünü olmaktadır. Var olan bu inanç neticesinde bazı sanatçılar alan içinde benimsenirken yapıtlarına da kutsiyet tanınabilmektedir. Bu durum sonucu olarak, yapıtların değeri üreticisinden değil, içinde bulunduğu alandan almaktadır. Bu yapıtların incelenmesini değil, alanın incelenmesi zorunlu kılmaktadır.

2.4. Tutum Belirleme

Yazınsal alan içinde bulunan bütün bireyler alan tarafından etkilenmektedir. Bununla birlikte, bireylerin alan tarafından etkilenmeleri, alandaki konumları neticesinde (Hakim ya da madun olarak) ya

var olan düzeni korumak ya da bunu değiştirmek isteyenler arasındaki çatışmalar ayrımsal bir karaktere sahiptir. Bu bağlamda alan içindeki tutum belirlemeler herhangi bir şekilde uzlaşım olmaktan ziyade, sürekli bir mücadelenin sonucu olmakla birlikte, aynı zamanda mücadelenin beklentisidir. Tutum belirlemeler alanın devinim kaynağı olarak alan içindeki çatışmanın farklı bir boyutudur. Konumlar ile tutumlar arasındaki ilişki doğrudan gerçekleşmez, alan içinde ayrımlara, bir başka deyişle karşıtlıklara ihtiyaç duymaktadır. Alan içinde gerçekleşen her tutum belirleme eylemi (biçimsel, tematik vb.), burada yer alan problemler (olasılar uzamı) bağlamında belirlenir. Bu noktada ihtiyaç duyduğu ayrımı alan içindeki karşıtlıklardan alır. Yapıtlar da değişimin kaynağını alan içindeki konumların durumuna göre (hâkim, madun) meydana gelen çatışmalardan almaktadır. Bununla birlikte, alan içinde hakimler ve madunlar arasındaki mücadeleye içkin olan beklentiler de tutum belirlemelerin önceden belirlenmiş uzamına bağlıdır. Alan içinde meydana gelen bu çatışmaların başarıya ulaşması her zaman alan dışından gelecek olan (yeni alıcılar gibi) desteğe ihtiyaç duymaktadır. Alanda gerçekleşen devrimler neticesinde tutum belirleme uzamlarının radikal değişimlere uğraması beklenebilir. Bunlara ek olarak, yazınsal alanda kabul gören yeni bir topluluk beraberinde getirdikleri ile alandaki tutum belirlemelerin uzamını beraberinde olasılar uzamını da değiştirecektir. Bunun sonucunda alandaki problemlerin mahiyeti de önemli bir değişikliğe uğrayacaktır. Ve sonucunda o vakte kadar alanda egemen olan konumlar yok olabilir ya da klasikleşebilir.

2.5. Alan İçinde Olasılar Uzamı

Alanda yer alan konumlar ve bunlara bağlı olarak tutum belirlemeler arasında tutum belirlemelerin uzamı yer almaktadır. Bu durumun farklı bir ifadesi de olasılar uzamı kavramında ortaya çıkar. Bu noktada daha iyi anlaşılabilmesi için habitusun oluşumunda yer alan algılama kategorileri üzerinden kavranmaya ihtiyaç vardır. Bunun sonucunda ortaya çıkacak olan alanda başlatılması ve gerçekleştirilmesi zorunlu eylemler, yayınlanması gerekli olan şiirler, dergiler…, mücadele edilmesi gereken konumlar vs. gibi kendini belli eder.

Olasılar uzamı alanın tarihi içinde ortaya çıkan kalıt neticesinde, alandaki bireylerin karşısına uyulması gereken bir seçenekler dizgesi olarak çıkacaktır. Bununla birlikte olasılar uzamı alanın içsel mantığını benimsemiş bireylere kendini dayatacaktır. Başka bir deyişle alan içinde neyin düşünülebilir ya da neyin düşünülemez olduğuna dair kuralların belirlenmesidir. Bu işleyiş mantığı, alan içinde birlikte yer alan bireylerin aynı problemler etrafında konumlandırılmasının da nedenidir.

2.6. Sermaye

Sermaye, kişinin sosyal ve aile ortamından miras aldığı avantajları temsil eder. Bourdieu sermaye kavramını dörde ayırmıştır. Bir bireye verilen ilk sermaye türü, ayrıcalıklı sınıfların toplumun diğer kategorileri üzerinde bir tahakküm gücü kullanmasına izin veren ekonomik sermayeye (gelir ve varlıklar, maddi mallar, üretim araçları, mali kaynaklar) karşılık gelir. *Ekonomik sermaye*, aktörler arasındaki tahakküm ilişkilerinin geliştirilmesine katkıda bulunan maddi ve parasal mülkler kümesi olarak tanımlanabilir.

İkinci sermaye biçimi olan *kültürel sermaye* (bilgi, diplomalar, bilgi, yaşam becerileri, dil, genel kültür, kültürel varlıklar, öğrenme yöntemleri, yaşam becerileri) Bourdieu için özellikle sosyologlar adına oldukça önemlidir. Kültürel sermaye dünyayı temsil etme, düşünme ve hareket etmeyi kapsar. Bourdieu burada "kültür" derken, hem sanat yapıtlarıyla ya da zihinle sürdürülen ilişkiyi (bilgi sistemi) hem de yaşama ve davranma biçimlerini (zevkler ve yaşam tarzı) kastetmektedir (Bourdieu 1996).

Kültürel sermaye kendi içinde üç boyuta ayrılmaktadır: maddi kültürel ürünlerden (kitaplar, kütüphaneler, koleksiyonlar, kayıtlar ve kültürel "düzey" göstergesi olarak hizmet edebilecek her türlü nesne gibi) oluşan nesnelleştirilmiş bir biçim, kurumsallaşmış bir form (okul diplomaları) ve habitusun ürünleri olan "zevk" ve "armağanları" oluşturan eğilimler ve bilişsel ve estetik beceriler dizisine karşılık gelen birleştirilmiş bir biçim. Böylece sosyal alan çok boyutlu bir şekilde yapılandırılır, çünkü her bireyin farklı sermaye donanımları olabilir (Detrez 2005).

Bourdieu, beğeniler ve pratikler uzamını, sermayenin genel hacmine tekabül eden dikey bir eksen boyunca ve bir yandan yüksek oranda ekonomik sermayeye sahip bireylere karşı çıkan yatay bir eksen boyunca düzenlemiştir: Kültürel sermaye açısından zayıf bir şekilde donatılmış ve diğer yandan, aksine, güçlü kültürel sermayeye sahip olan ancak ekonomik sermaye ile yetersiz bir şekilde donatılmış bireyler olarak düşünülebilir.

"Sermaye" terimindeki ekonomik metafor karşılıksız değildir: Birey bu sermayenin bir kısmını miras alır, bir kısmını da yaşamı boyunca biriktirir ve karşılığında çocuklarına aktarabilir. Bu nedenle, kültürel sermaye, eğilimler ve beceriler biçiminde (habitus) "dahil edilmelidir": Bu birleştirme, erken çocukluktaki birincil sosyalleşme sırasında ne kadar erken gerçekleşirse, birleştirme o kadar güçlü olmaktadır. Ancak kaynaşma sadece aile ile değildir: aynı zamanda okul kurumunun da bir gerçeğidir. Ne kadar uzun sürerse, o kadar güçlüdür. Bu nedenle, kültürel sermaye, yalnızca öğrenme süreçlerine değil, büyük ölçüde enformel nüfuz etme mekanizmalarına dayanmaktadır. Bununla birlikte, kültürel sermayenin kısmen bilinçsiz aktarımı, bu şekilde açıkça tasarlanan telkin işini dışlamayacaktır. Miras alınan kültürel sermayenin okul sermayesine dönüştürülmesi, sertifikalı, kurumsallaşmış, özel çalışma,

eğitim yatırımları ve ebeveynlerden pedagojik çalışma gerektirir: zamanla kontrollü ilişki, boş zamanın erken öğrenilmesi. Ebeveynler çocukları için mümkün olan en iyi okul dışı ortamı yaratarak, akışlar, kurumlar ve seçenekler labirentinde en iyi yerleştirme stratejisini arayarak harekete geçebilirler (Hesmondhalgh 2006).

Böylece kültürel sermayenin aktarımının, sosyal sınıfların yeniden üretiminde son derece etkili bir faktör olduğu görülmektedir. Kültürel sermayenin aktarımı, toplumsal sınıfların nesiller arası yeniden üretiminde, ekonomik sermayeninkinden çok daha etkili olabilmektedir (Bayraktar 2013).

Son olarak, kültürel sermaye, tıpkı bir soyluluk unvanı gibi, ona sahip olanlara, özellikle bu diploma nadir ve ayırt edici ise, varlıkları boyunca bir avantaj sağlayan bir biçim alabilmektedir. Dolayısıyla, her sermaye biçimi eşitsizliklerin ve tahakkümlerin oluşumunda ve yeniden üretiminde kendi rolüne sahiptir (Detrez 2005). Bourdieu'ye göre, aslında, "meşru" kültürel sermayenin bileşimi, yani okul tarafından tanınan ve onaylanan ve daha sonra muhtemelen sosyal alanda kullanılabilecek unvanlar ve diplomalarla sonuçlanacak olan keyfidir (Bourdieu 1996). Bu nedenle, derslerde, çeşitli sosyal sınıflar arasındaki başarı eşitsizlikleri, temel olarak, okul sistemi ve aracıları tarafından göz ardı edilen (ve dolayısıyla meşrulaştırılan) öğrencilere "kültürel sermaye" ile donatılmasındaki eşitsizliklerden kaynaklanmaktadır. Ancak tüm sermayeler toplumsal dünyada da eşdeğer değildir: Zevkler ve kültürel pratikler alanı toplumsal olarak farklılaşmıştır, ama aynı zamanda toplumsal olarak hiyerarşiktir: Dolayısıyla toplumsal alan, bireylerin sahip olduğu sermayenin hacmine ve doğasına göre yapılanır. Dolayısıyla "egemen" sınıf ve "egemen" sınıf, sınıfsal fraksiyonlara bölünebilir: güçlü bir şekilde kültürel sermayeye sahip olan bireyler ve güçlü bir şekilde ekonomik sermayeye sahip olanlar (Lareau 2011).

Farklı sermaye türleri, ekonomik sermayeden türetilebilir, ancak bu yalnızca söz konusu alanda etkili olan türde bir gücü üretmek için gerekli olan az çok büyük bir dönüştürme çabası pahasına gerçekleştirilebilir. Örneğin, ekonomik sermayenin ikincil maliyetler olmaksızın anında erişim sağladığı bazı mal ve hizmetler vardır; diğerleri, sanki kendi iyilikleri için ve dolayısıyla dışarıda uzun bir süre boyunca kurulmadıkça ve sürdürülmedikçe, uygun anda anında hareket edemeyen bir sosyal ilişkiler sermayesi (veya sosyal yükümlülükler) sayesinde elde edilebilir. Kullanım süreleri, yani zorunlu olarak uzun vadeli olan bir sosyalleşme yatırımı pahasına, çünkü zaman gecikmesi, saf ve basit bir borcun, şükran olarak adlandırılan, belirli olmayan bir borçluluğun tanınmasına dönüşmesinin faktörlerinden biridir (Hesmondhalgh 2006).

Bu nedenle, aynı anda, ekonomik sermayenin diğer tüm sermaye türlerinin kökünde olduğu ve ekonomik sermayenin bu dönüşmüş, kılık değiştirmiş biçimlerinin, hiçbir zaman tamamen bu tanıma

indirgenemeyecek olduğu gerçeğini yansıtmaktadır. Her sermaye türünün son tahlilde ekonomik sermayeye indirgenebilir olduğu, diğer sermaye türlerinin özgül etkililiğini göz ardı eden ve öte yandan göstergebilim (günümüzde yapısalcılık, sembolik etkileşimcilik veya etnometodoloji tarafından temsil edilen) sosyal mübadeleleri iletişim olgusuna çevirir ve evrenselin ekonomiye indirgenebilir olduğunu vurgulamamaktadır (Speller 2011).

Enerjinin korunumu ilkesinin eşdeğeri olan bir ilkeye göre, bir alandaki kârlar zorunlu olarak başka bir alandaki maliyetlerle ödenir (böylece israf gibi bir kavramın genel bir ekonomi ekonomisi biliminde bir anlamı yoktur). Evrensel eşdeğer, tüm eşdeğerliklerin ölçüsü, (en geniş anlamda) emek-zamanından başka bir şey değildir; ve toplumsal enerjinin tüm dönüşümleriyle korunumu, her durumda, hem sermaye biçiminde birikmiş emek-zamanı hem de onu bir türden diğerine dönüştürmek için gereken emek-zamanı hesaba katılırsa doğrulanır.

Örneğin, ekonomik sermayenin sosyal sermayeye dönüşmesinin belirli bir emeği, yani bir hediyeyi kişiselleştirme çabasında görüldüğü gibi, görünüşte karşılıksız bir zaman, dikkat, özen, ilgi harcamasını öngerektirdiği görülmüştür. Mübadelenin tamamen parasal önemini ve aynı nedenle mübadelenin anlamını başkalaştırma etkisine sahiptir. Dar bir ekonomik bakış açısından, bu çaba saf bir israf olarak görülmeye mahkumdur, ancak toplumsal mübadele mantığı açısından bu, kârları uzun vadede parasal veya başka şekillerde ortaya çıkacak olan sağlam bir yatırımdır. Benzer şekilde, kültürel sermayenin en iyi ölçüsü, hiç şüphesiz, onu elde etmek için ayrılan zamanın miktarı ise, bunun nedeni, ekonomik sermayenin kültürel sermayeye dönüşmesinin, ekonomik sermayeye sahip olunarak mümkün kılınan bir zaman harcamasını gerektirmesidir (Garnham,Williams 1980). Daha açık bir ifadeyle, bunun nedeni, ailenin kendi içinde etkili bir şekilde aktarılan kültürel sermayenin, yalnızca ev içi grubun sahip olduğu, harcanan zamanla biriktirilen kültürel sermayenin miktarına değil, aynı zamanda kullanılabilir zamana da olmasıdır. Farklı sermaye türlerinin dönüştürülebilirliği, sermayenin yeniden üretimini (ve toplumsal alanda kapladığı konumu), dönüştürme işi açısından en az maliyetli dönüşümler ve dönüştürmeden kaynaklanan kayıplar yoluyla sağlamayı hedefleyen stratejilerin temelidir (Bourdieu 1999).

Farklı sermaye türleri, yeniden üretilebilirliklerine göre veya daha kesin olarak, ne kadar kolay aktarıldıklarına göre, yani az ya da çok kayıpla ve az ya da çok gizlenerek ayırt edilebilir; kayıp oranı ve gizleme derecesi ters orantılı olarak değişme eğilimindedir. Ekonomik yönü gizlemeye yardımcı olan her şey, aynı zamanda kayıp riskini de artırma eğilimindedir (özellikle nesiller arası aktarımlar). Dolayısıyla, farklı sermaye türlerinin (görünürdeki) ölçülemezliği, farklı türlerdeki sahipler arasındaki tüm işlemlerde

yüksek derecede bir belirsizlik ortaya çıkarır. Benzer şekilde, aşağı yukarı uzun vadede kullanılabilecek yükümlülükler sermayesi biçiminde bir sosyal sermaye üretme eğilimindeki mübadeleleri (hediye, hizmet, ziyaret vb.) nankörlük riskini, bu tür mübadelelerin üretmeyi amaçladığı teminatsız borçların tanınmasının reddini içerir. Benzer şekilde, kültürel sermayenin aktarımının yüksek derecede gizlenmesinin (doğal kayıp risklerine ek olarak) kurumsallaşmış biçimi olan akademik yeterliliğin ne aktarılabilir (bir soylu unvanı gibi) ne de devredilebilir olmaması gibi bir dezavantajı vardır. Daha doğrusu, aile içinde yaygın ve sürekli aktarımı gözlem ve kontrolden kaçan (böylece eğitim sistemi yalnızca doğal niteliklere onur veriyormuş gibi görünür) ve en azından işgücü piyasasında giderek daha fazla tam etkinlik kazanma eğiliminde olan kültürel sermayedir (Speller 2011). Ancak eğitim sistemi tarafından geçerli kılındığında, yani bir nitelikler sermayesine dönüştürüldüğünde, ekonomik sermayeden daha gizli ama daha riskli bir aktarıma tabidir. Resmi görevlinin özgül gücüyle donatılan eğitim yeterliliği, giderek artan sayıda pozisyona, özellikle baskın olanlara meşru erişimin koşulu haline geldikçe, eğitim sistemi yerel grubu güç aktarımı tekelinden giderek daha fazla mahrum etme eğilimindedir.

Ekonomik sermayenin kendisi, aldığı belirli biçime bağlı olarak oldukça farklı aktarım sorunları ortaya çıkarır. Bu nedenle, Grassby'ye (1970) göre, acil ekonomik güç sağlayan ve aktarımı destekleyen ticari sermayenin likiditesi, aynı zamanda onu toprak mülkiyetinden (hatta gayrimenkulden) daha savunmasız hale getirir ve uzun süreli hanedanların kurulmasını desteklemez. Sahiplenmenin keyfiliği sorunu en keskin şekilde aktarım sürecinde ortaya çıktığı için - özellikle tüm iktidar için kritik bir an olan veraset anında - her yeniden üretim stratejisi, aynı zamanda hem özel bir sahiplenmeyi hem de dışlayıcı bir sahiplenmeyi kutsamayı amaçlayan bir meşrulaştırma stratejisidir (Bourdieu 1999).

Aktarılan yetkilerin ve aktarımlarının keyfiliğini gün ışığına çıkararak, egemen sınıfı sürekliliği ilkesiyle zayıflatmayı amaçlayan yıkıcı eleştiri dahil edildiğinden, sermaye sahipleri daha iyi gizlenmiş garantiler sağlayabilen yeniden üretim stratejilerine başvurma konusunda her zamankinden daha büyük bir çıkara sahiptir (Garnham,Williams 1980). Ancak sermaye türlerinin dönüştürülebilirliğinden yararlanarak daha fazla sermaye kaybı pahasına bu gerçekleşmektedir. Dolayısıyla, sermayenin resmi aktarımı ne kadar engellenir veya engellenirse, sermayenin kültürel sermaye biçimindeki gizli dolaşımının etkileri toplumsal yapının yeniden üretiminde o kadar belirleyici hale gelir. Kendi işlevini gizleyebilen bir yeniden üretim aracı olarak, eğitim sisteminin kapsamı artma eğilimindedir ve bu artışla birlikte, piyasanın, nadir konumları işgal etme hakkı veren sosyal niteliklerde birleştirilmesidir (Detrez 2005). Bir bireyin kişisel ve mesleki yaşamında başarılı olması için gerekli olan üçüncü sermaye biçimi olan sosyal sermaye, kişinin içinde bulunduğu sosyal ağın yapısı ve mevcut ilişkilerin yararlılık derecesi ile ilgilidir (Bourdieu 1999).

Ağın kalitesi hem büyüklüğü (harekete geçirilebilecek insan sayısı) hem de önemi (ekonomik liderler, uzmanlar, uzmanlar vb.) ile ölçülür.

Sosyal sermaye, karşılıklı tanışma ve tanınmaya dayalı az çok kurumsallaşmış kalıcı ilişkiler ağına sahip olmakla veya başka bir deyişle, bir gruba üye olmakla bağlantılı olan fiili veya potansiyel kaynakların toplamıdır. Bu ilişkiler yalnızca pratik durumda, onları sürdürmeye yardımcı olan maddi ve/veya sembolik mübadelelerde var olabilir. Ayrıca, ortak bir ismin (bir aile, bir sınıf veya bir kabile veya bir okul, bir parti vb. adı) uygulanmasıyla ve aynı anda tasarlanmış bir dizi kuruluş eylemiyle toplumsal olarak tesis edilebilir ve garanti altına alınabilir. Bunlardan geçenleri oluşturmak ve bilgilendirmek; bu durumda, mübadelelerde aşağı yukarı gerçekten yasalaştırılır ve bu şekilde sürdürülür ve pekiştirilir. Kurulması ve sürdürülmesi yakınlığın yeniden kabul edilmesini gerektiren, ayrılmaz biçimde maddi ve simgesel mübadelelere dayalı olduklarından, fiziksel (coğrafi) uzamda ve hatta ekonomik ve toplumsal uzamda kısmen nesnel yakınlık ilişkilerine indirgenemezler (Hesmondhalgh 2006).

Dolayısıyla, belirli bir failin sahip olduğu sosyal sermayenin hacmi, etkili bir şekilde seferber edebileceği bağlantılar ağının boyutuna ve ilgili kişilerin her birinin kendi hakkıyla sahip olduğu sermayenin (ekonomik, kültürel veya sembolik) hacmine bağlıdır. Bu, belirli bir failin veya hatta onun bağlı olduğu tüm failler grubunun sahip olduğu ekonomik ve kültürel sermayeye nispeten indirgenemez olmasına rağmen, sosyal sermayenin asla ondan tamamen bağımsız olmadığı anlamına gelir, çünkü karşılıklı kabulü tesis eden mübadeleler, karşılıklı kabulü varsayar.

Bir grubun üyeliğinden elde edilen kazançlar, onları mümkün kılan dayanışmanın temelidir. Bu, sosyal sermayeyi yoğunlaştırmak ve böylece yoğunlaşmanın ima ettiği çarpan etkisinden tam olarak yararlanmak ve karları güvence altına almak için kasıtlı olarak örgütlenen seçkin kulüpler gibi gruplar söz konusu olduğunda bile, bilinçli olarak bu şekilde takip edildikleri anlamına gelmeyecektir (Johnson, Bourdieu 1993).Bir bağlantılar ağının varlığı, aile grubu örneğinde akrabalık ilişkilerinin soykütüksel tanımıyla temsil edilen, ilk ve son olarak bir ilk kurum eylemi tarafından kurulan doğal bir veri, hatta toplumsal bir veri olarak değil toplumsal bir oluşumun özelliğidir. Bu, kurum ayinlerinin anları işaretlediği ve maddi veya sembolik karları güvence altına alabilecek kalıcı, yararlı ilişkiler üretmek ve yeniden üretmek için gerekli olan kuruma yönelik sonsuz bir çabanın ürünüdür (Detrez 2005). Başka bir deyişle, ilişkiler ağı, kısa veya uzun vadede doğrudan kullanılabilecek sosyal ilişkiler kurmayı veya yeniden üretmeyi, yani olası ilişkileri dönüştürmeyi amaçlayan, bilinçli veya bilinçsiz, bireysel veya toplu yatırım stratejilerinin ürünüdür (Bourdieu 1999).

Mübadele, mübadele edilen şeyleri tanıma işaretlerine dönüştürür ve bunun ima ettiği grup üyeliğinin karşılıklı tanınması ve tanınması yoluyla grubu yeniden üretir. Aynı şekilde, grubun sınırlarını, yani kurucu mübadelenin -ticaret, müştereklik veya evlilik- gerçekleşemeyeceği sınırları yeniden teyit eder. Grubun her üyesi böylece grubun sınırlarının koruyucusu olarak kurulur: giriş kriterlerinin tanımı her yeni girişte söz konusu olduğu için, meşru mübadelenin sınırlarını bazı biçimlerde değiştirerek grubu değiştirebilir. Çoğu toplumda, evliliklerin hazırlanması ve sonuçlandırılmasının, doğrudan ilgili aracıların değil, tüm grubun işi olması oldukça mantıklıdır. Bir aileye, bir klana veya bir kulübe yeni üyelerin katılmasıyla, grubun tüm tanımı, cezaları, sınırları ve kimliği tehlikeye atılır, yeniden tanımlanmaya, değiştirilmeye ve tağşiş edilmeye maruz kalır (Bourdieu 1999). Modern toplumlarda olduğu gibi, aileler, sosyal olarak uygun (evlilik gibi) olsun ya da olmasın, kalıcı ilişkilere yol açabilecek mübadelelerin kurulmasındaki tekelini kaybettiklerinde, bırakınız yapsınlar mantığı içinde kalarak bu mübadeleleri kontrol etmeye devam edebilirler. Meşru değiş tokuşları desteklemek ve durumlar (ralliler, geziler, avlar, partiler, resepsiyonlar vb.), yerler (akıllı mahalleler, seçkin okullar, kulüpler vb.) veya uygulamalar üreterek meşru olmayanları dışlamak için tasarlanmış tüm kurumlar aracılığıyla (akıllı sporlar, salon oyunları, kültürel törenler, vb.), görünüşte tesadüfi bir şekilde, grubun varlığı ve sürekliliği açısından ilgili tüm açılardan mümkün olduğunca homojen bireyleri bir araya getirir (Bourdieu 2016).

Sosyal sermayenin yeniden üretimi, sürekli bir toplumsallık çabasını, tanınmanın durmadan onaylandığı ve yeniden onaylandığı sürekli bir mübadele serisini varsayar. Zamanın ve enerjinin ve dolayısıyla doğrudan veya dolaylı olarak ekonomik sermayenin harcanmasını gerektiren bu iş, kişi ona belirli bir yetkinlik (şecere ilişkileri ve gerçek bağlantılar bilgisi ve bunları kullanma becerisi, vb.) ve kendileri de bu sermayenin ayrılmaz parçaları olan bu yetkinliği elde etmek ve sürdürmek için kazanılmış bir eğilimdir. Bu, sosyal sermaye biriktirme ve sürdürme emeğinin kârlılığının, sermayenin boyutuyla orantılı olarak neden arttığını açıklayan faktörlerden biridir (Bourdieu 2014). Bir ilişkiden tahakkuk eden sosyal sermaye, onun nesnesi olan kişinin zengin bir şekilde sermayeye (esas olarak sosyal, ama aynı zamanda kültürel ve hatta ekonomik sermayeye) sahip olduğu, miras alınan bir sosyal sermayenin sahibi olduğu ölçüde çok daha fazladır. Büyük bir isimle sembolize edilen, tüm koşulsal ilişkileri kalıcı bağlantılara dönüştürebilir. Sosyal sermayeleri nedeniyle rağbet görürler ve iyi tanındıkları için bilinmeye değer hale gelirler. Bildiklerinden daha fazla insan tarafından tanınırlar ve sosyalleşme çalışmaları, uygulandığında oldukça üretkendir. Her grubun, grubun varlığının temeli olan sosyal sermayenin bütününü yoğunlaştırmasını sağlayan az ya da çok kurumsallaşmış delegasyon biçimleri vardır.

Her grubun, grubun varlığının temeli olan sosyal sermayenin bütününü yoğunlaştırmasını sağlayan az ya da çok kurumsallaşmış delegasyon biçimleri vardır. Böylece, kurumsallaşmanın en temel düzeyinde, aile reisi, aile babası, en yaşlı, en yaşlı üye, zımni olarak, tüm resmi durumlarda aile grubu adına söz sahibi tek kişi olarak kabul edilir. Ancak bu durumda dağınık delegasyon, en zayıf üyelerin onuru tehdit edildiğinde büyüklerin öne çıkmasını ve kolektif onuru savunmasını gerektirir. Sosyal sermayenin yoğunlaşmasını sağlayan kurumsallaşmış delegasyon, sorumlulukları açıkça sınırlandırarak ve tanınan sözcülere, utanç verici bireyleri kovmak veya aforoz etmek yoluyla bir bütün olarak grubu itibarsızlaştırmaktan korumak için yetki vererek, bireysel kusurların sonuçlarını sınırlama etkisine de sahiptir (Garnham,Williams 1980).Grubun meşru temsil tekeli için iç rekabet, grubun temeli olan sermayenin korunmasını ve birikmesini tehdit etmiyorsa, grup üyeleri kendilerini grup üyesi ilan etme hakkına erişim koşullarını düzenlemelidir.

Soyluluk unvanı, belirli bir toplumsal ilişki biçimini kalıcı bir şekilde garanti eden kurumsallaşmış toplumsal sermayenin mükemmel biçimidir. Yetki devrinin paradokslarından biri, vekilin, grubun kendisine yoğunlaşmasını sağladığı gücü grup üzerinde (ve bir noktaya kadar grup aleyhinde) uygulayabilmesidir. Yerine düşen yetki verme ve temsil mekanizmaları (sosyal sermayenin yoğunlaşmasının koşullarından biri olarak ayrıca bir araya getirdikleri sermayenin zimmete para geçirme veya zimmete para geçirme tohumlarını da içerir (Hesmondhalgh 2006).Bu zimmete para geçirme, bir bütün olarak bir grubun, kelimenin çeşitli anlamlarında, açıkça sınırlandırılmış ve herkes tarafından mükemmel bir şekilde görülebilen, herkes tarafından bilinen ve herkes tarafından tanınan soyluların bir alt grubu tarafından temsil edilebilmesi gerçeğinde gizlidir. Paradigması asalet olan ve tüm grup adına konuşabilen, tüm grubu temsil edebilen ve tüm grup adına otorite uygulayabilen 'tanınmış insanlar' soylu kişileştirilmiş gruptur. Benzer şekilde, "kişilik kültü" ya da partilerin, sendikaların ya da hareketlerin liderleriyle özdeşleşmesi gibi fenomenler temsilin mantığında saklıdır. Her şey, gösterenin gösterilenin, sözcülerin de ifade etmesi gereken grubun yerini almasına neden olmak için bir araya gelir; çünkü onun farklılığı, "üstünlüğü", görünürlüğü, onun özünü değilse bile temel bölümünü oluşturur. Tamamen bilme ve kabul etme mantığı içinde yer alan bu güç, temelde simgesel bir güçtür; ama aynı zamanda, temsilci, işaret, amblem, yalnızca temsil yoluyla ve temsil yoluyla etkili toplumsal varoluş elde eden grupların tüm gerçekliği olabilir ve onları yaratabilir (Detrez 2005).

Bourdieu son olarak bir bireyin ödüller, unvanlar (madalyalar) veya fahri sistemler aracılığıyla çevresinde belirli bir "aura", sosyal tanınma (prestij markası) elde etmesine izin veren sembolik sermayenin rolüne işaret eder. Sembolik sermayenin tanımı sırasıyla sermaye ve ardından sembolik

terimleri vurgulanarak inşa edilebilir. Ekonomik, kültürel, veya sosyal sermaye, Bourdieu'ye göre, genel bir kıtlık ve eşitsiz dağıtım rejiminde, daha güçlü bir şekilde aranan ve korunması daha şiddetle savunulan çeşitli kaynakları kapsar ve değerlerini tabi oldukları rekabette ve rekabet yoluyla kazanırlar. Eğer herhangi bir sosyal fail, bu farklı kaynakların büyük ya da küçük bir hacmine sahipse ve durumu ile eyleme yatkınlığı arasında kurulan ilişki sayesinde, bunlardan daha fazlasını elde etmek, ama aynı zamanda onları etkili bir şekilde seferber etmek için az ya da çok yetkin olduğunu görürse, bu farklı kaynaklar arasında ilgili sırayı veya kendi özgüllüğüne yanıt veren "göreceli ağırlığı" kurmak her alanın yetkinliğine girer. Bourdieu'ye göre göreli ağırlık, bir alandan farklıdır.

Sembolik sermaye biçimi, her alanda "sermayenin dağılımını, güçler ilişkisinin bilançosunu algılanan farklılıklar sistemine dönüştüren" simyanın ürünü olarak görülebilir. Bu sermaye, sembolik olduğu ölçüde, Bourdieu'nün sosyolojisindeki merkezi bir kategoriyi kapsayan bir kelimenin zengin etimolojisinden yararlanır: burada çok genel olarak tüm nesneler tarafından sunulan ikili maddi olmayan ve ilişkisel boyutu vurgular ama aynı zamanda özlerini veya etkinliklerini kendilerini üreten toplumsal evrenin yapılarından alan güçler; ikincisi, nesnel bir konumlar sistemi (bir alan) ve birleştirilmiş eğilimler sistemi olmak üzere iki tür altında ele alınır (Bourdieu 2014).Dolayısıyla sembolik sermaye, hem her bir alanın biriktirilecek ve harekete geçirilecek kaynaklar açısından en spesifik olarak sahip olduğu şeyi hem de her alanda bu anlamda yalnızca aynı eylem eğilimlerini taşımayan, aynı bu şekilde elde edilen veya taahhüt edilen kaynakların değerinin ve meşruiyetinin algılanması ve değerlendirilmesini kapsar (Garnham,Williams 1980).

Somut olmayan bu sermaye, kültürel sermayenin farklı bir yönü altındadır (Sembolik sermayenin önemsizliği, bazen onu ortaya koyan işaretler ve avantajlarla somutlaştırılmış olsa da, güvene dayalı boyutundan kaynaklanır - aynı dünyanın insanları arasındaki karşılıklı değerlerine duyulan bir güvene veya ek bir inanca dayanır - ve, daha da temelde, alan içindeki kişilikler, konumlar ve içinde dağıtılan kurumlar arasındaki ilişkilere bağlı olarak, bir şey, bir maddeden çok, aslında iki noktada kurulan bir ilişki olduğu gerçeğine vurgu vapar. Bourdieu için,"sermaye toplumsal bir ilişkidir, yani yalnızca üretildiği ve yeniden üretildiği alanda var olan ve etkilerini üreten toplumsal bir enerjidir". Yine de, bir sermayenin özgüllüğünü neredeyse tamamen, bu derecelerin kendilerinin ve hiyerarşikleşmelerinin onları işgal edenlere daha fazla bağlı olduğu bir sistem içindeki bir sıralar hiyerarşisine bağımlı hale getirmektedir. Kısacası, bir kaynağın algılanması ve değerlendirilmesi, onu algılayan ve değerlendirenlerin evrene ve ayrımlar sistemine ait olmasına tabi kılındığı anda sembolik sermaye vardır.

Sembolik sermaye de, Bourdieu'nün birçok kez vurguladığı gibi, kendisi olma arzusuyla başlayan, ekonomik, kültürel ve sosyal sermayenin her türüne dönüştüğünde, çeşitli dönüştürme olgularına kendini verir. Bu nedenle, ekonomik veya politik alanda, örneğin, kâr veya sorumluluk birikimi, bunlardan yararlanmak için tahmin etme yeteneği, piyasadaki dalgalanmaları veya fikir değişikliklerini, emsaller ve rakipler için pohpohlayıcı bir imaj, itibar yaratabilir. Verimlilik, profesyonellik ve hatta bir fırsat duygusu bile kendi başına sembolik sermaye olarak bu alanlarda değerli olabilir. Bu dönüşüm fenomeni ters yönde de gözlemlenir, sembolik sermaye pek çok durumda -sanatsal ve entelektüel evrenlerde olduğu gibi, görünüşte bu tür çıkarları içermeye en az eğilimli evrenlerde bile- uzun süre sağlamaya yatkındır (Bourdieu 2014).

Öte yandan, belirli bir alanda prestij, kazanılmış itibar veya tanınmış otoritenin belirli durumlarda ikincisinin sınırlarının ötesine geçebileceği açısından bakıldığından kendi özgünlüklerine en çok bağlı akranlarının gözünde ortaya çıkabilecek en dünyevi şöhret biçimlerine boyun eğmesi pahasınadır. Burada, başlangıçta içinde ortaya çıktığı evrenlerin nomos ve doxa'larına bağlı olan sembolik sermayenin, alanlarda (veya bu alanların bölgelerinde) ilerlerken diğer evrenlere kayıpsız olarak taşınmaya daha az elverişli olduğu varsayılabilir. Daha fazla özerkliğe sahip; hatta bazı alanlarda gözlenen eğilimin, diğer alanlardan kaynaklanan prestij değerlerini kendi sınırları içinde karşılama veya çok fazla kırılma olmadan oraya aktarma eğilimi, diğer örneklerin yanı sıra, onların zayıf özerkliğine veya ikincisinin müdahale yoluyla zayıflamasına tanıklık edebilmektedir.

Sermaye nadiren "elde edilir", çoğu zaman "tahsis edilir". Ekonomik, kültürel ve sosyal sermayeler sadece bireyleri sınıflandırmakla kalmaz ayrıca onlara başkaları üzerinde tahakküm ilişkileri kurma yolunu açar ve özellikle dezavantajlı, dışlanmış, marjinalleştirilmişlere karşı güç verirler. Bourdieu'ye göre bu durum toplumsal asimetrilere yol açmaktadır çünkü sermaye bağışları çoğunlukla miras yoluyla atfedilen ve liyakatle elde edilmeyen sermaye ile ilgilidir (Bourdieu 2016).

"Edinilmiş" sermaye, bir eylem veya çalışma sonucunda elde edilen ekonomik, sosyal, kültürel, sembolik niteliklere sahip olmak anlamına gelir. Ancak çoğu zaman, bireyin aldığı sermaye, ona çok erken dönemde ekonomik varlıklar ve aynı zamanda ona nasıl düşüneceğini ve nasıl düşüneceğini bilmesini sağlayan Habitus'u bağışlayan bir durumla (doğum, aile alanı, sosyal çevre) bağlantılıdır. belirli ekonomik veya sosyal çevrelerde hareket eder. Bu nedenle, "tahsis edilmiş" bir sermayedir ve "edinilmiş" bir sermaye değildir (Gorski 2015).Ekonomik ve kültürel miras, sosyal hiyerarşinin yeniden üretimi için ana vektör olarak görünmektedir. Ayrıca Bourdieu'ye göre eğitimin kaynağı olan okul, bu eşitsizlikleri düzeltmek şöyle dursun, tam tersine, egemen sınıf tarafından tanımlanan kuralları (değerler, normlar,

tutumlar ve davranışlar) uygulayarak bu toplumsal gerçekliği genişletecektir. Bu nedenle, egemen sınıftan insanların sosyal konumunun sağlamlaştırılmasına katkıda bulunur (Bourdieu 2016).

Bu şekilde baskın aktörlerin kendi ayırt edici kimliklerini olumlamaları ve diğerlerine belirli bir toplumsal dünya görüşünü empoze etmeleri mümkün hale gelir. Sermayenin bu farklı biçimlerinin egemen sınıf tarafından biriktirilmesi, sınıfların farklı olası sermaye bağış biçimlerini elden çıkarma yeteneklerine göre eşitsiz bir toplum yapılanması yaratmayı mümkün kılar. Tamamen tahakküm altındaki sınıfların, alışkanlıklarını sürdürerek kendi aralarında yeniden üretmelerine yol açacak ekonomik, kültürel, sosyal ve sembolik düzeyde genellikle düşük bir sermayeleri vardır. Bu tür hükümler daha sonra onları belirli bilgi ve güç çevreleri (Yüksekokullar, yönetim kadroları, büyük şirketler, kültürel alanlar) için uygun hale getirmeyecek ve seçkinlerin "mekanik" toplumsal yeniden üretimine izin verecektir (Hesmondhalgh 2006).

2.7. Habitus

Habitus kavramı Bourdieu'nün eylem yaklaşımının merkezinde yer alır. Kavramın kökeni Aristo'nun bedensel ''hexis'' kavramına kadar uzanır. Habitus Bourdieu dışında Hegel, Marcel Mauss, Norbert Elias, Maurica Merleau-Ponty ve Husserl gibi modern düşünürler tarafından da kullanılmıştır.

Bourdieu için habitus toplumsal yapının içselleştirilmesi ve yaratıcı tepkiler geliştirme becerisidir: "Özgün bir varoluş koşulları sınıfıyla ilişkilendirilen koşullandırılmalar; habitus; sürekli aktarılabilir yatkınlıklar sistemini; yapılandırıcı yapılar olarak, yani pratikleri ve [pratiklerin] sonuçlarına nesnel olarak uyarlanabilen temsilleri, hedeflere bilinçli bir şekilde nişan almayı ya da [hedeflere] ulaşmak için gerekli faaliyetlerde bariz bir şekilde uzman olmayı şart koşmadan üreten ve düzenleyen ilkeler olarak işlev görmeye eğilimli, yapılandırılmış yapıları üretir" (Gorski 2015).

Habitus, bir tercihler sistemini, her bireye özgü bir yaşam tarzını belirler. Bireylerin günlük pratiklerini etkileyen şey bir otomatizm değil, eyleme yatkınlıktır.

Bu yatkınlıklar, bireyin sosyal ortama uyum sağladığı ve bütünleştiği sosyalleşme evresinde bilinçsizce içselleştirilir. Bu dönemde birey daha sonra görünmez bir şekilde şartlandırılır ve dünyanın önünde ve dünya üzerinde bir olma ve hareket etme biçimini inşa eder. Sketch of a Theory of Practice (1972) adlı eserinde Pierre Bourdieu, Habitus'u "her bir faile erken eğitimle bırakılan içkin bir yasa" olarak tanımlar. Habitus, sosyal çevre tarafından telkin edilen bir davranışın basit bir şekilde yeniden üretilmesi olgusu olmaması anlamında bir alışkanlık değildir, pratik bir anlamın kaynağı olduğu için çok daha "güçlü bir şekilde üretken" bir sistemi temsil eder. Pierre Bourdieu, habitusu"yapılandırıcı yapılar

olarak işlev görmeye eğilimli yapılandırılmış yapılar" olarak tanımlarken belirtmek istediği Habitus'un sosyalleşmenin ürünü olduğu için yapılandırılmış yapılar olduğu; ama aynı zamanda yapıları yapılandırıyor olduğu, çünkü sonsuz sayıda yeni pratik üretiyor olmasıdır (Bourdieu 1999).

Bourdieu, habitusun toplumsal yapıların yeniden üretiminin merkezinde olduğunu belirtir. İlkinin, dahil edilerek, tahakküm ilişkileri tarihinin ve toplumsal düzenin her bireyde, her bedende aktif mevcudiyetini sağladığına işaret eder. Böylece habitus, herkesin özlemlerinin, her birinin umutlarının gerçekleştiğini görme olasılığına göre ayarlanmasını garanti eder. Böylece aktörlere olası kaderleri hakkında bir değerlendirme sağlar ve "herkesin gerçekliği arzuları için almasına yol açar". Ancak, habitus hükümleri kesin değildir. Bireylerin sosyal yörüngesi gerçekten de evrilebilir ve bu nedenle, habituslarını kısmen dönüştürebilir. Bu nedenle habitus asla değişmez bir durumu temsil etmez; eylemin koşullarına uyum sağlayarak gelişen bir süreçtir (Bourdieu 2014).

Habitus, bireyin toplumsal yapıdaki konumunun ve yörüngesinin algı şeması ve eylem reçeteleri kümesini temsil eder. Bourdieu bu kavramı açıklamaya çalışırken iki metaforu kullanır. Biri, Chomsky(1966)'nın ''derin grammer''idir. Habitus da aynı bir gramer gibi bir pratikler kümesi içerisinde yer alan, zihnin derinlerinde yer alan bir kurallar kümesi, ancak bilimsel metotla ortaya çıkarılabilecek bir mantıktır. Gramer kurallarının bireyler için öznel ve özneler arasında anlaşılabilir olmasına rağmen bireyin yaratıcılığı ve doğaçlamaya bir hareket alanı sağlayan dilsel ifadeleri anlamlandırmak ve analiz etmek imkanı tanıması gibi, bu kurallar da aktörlerin toplumsal yapıyı hem özneleri hem de başkaları için bütünüyle öngörülebilir olmasa da anlaşılabilir bir yoruma indirgeyebilmesine imkan sağlar (Gorski 2015).

Gramer metaforunun habitusu açıklarken sınırlı kaldığı nokta araştırmacıyı habitusunu bireyin zihninde olan, bilincin bir parçası gibi sadece bireysel iradenin kontrolünde olduğunu düşünmeye iter ancak Bourdieu kavrama bu şekilde yaklaşılmasını uygun bulmamaktadır. Bu yüzden habitusu anlamaya çalışırken kullanılması gereken ikinci metafor ''oyun duygusu''dur. Aynı bir atletin hamleleri gibi toplum içerisinde yer alan aktörlerin hamleleri de büyük ölçüde bir durum tarafından tetiklenen ve bilincin önüne geçen bedensel tepkilerdir. Bu tepkiler tekrarlama aracılığı ile üretilir, kas hafızası tarafından depolanır ve çevre tarafından aktif hale getirilir. Bourdieu'nün ifadesiyle bu durum ''toplumsal aktörlerin kolları ve bacaklarının uykuya dalmış emirlerle dolu'' olmasıdır (Gorski 2015).

Bourdieu'ye göre bireysel habitusun yaratılmasındaki en önemli etki çocukluk dönemindeki toplumsallaşmaya aittir. Çoğu toplum için bu aile demektir. Diğer yandan modern sanayi toplumlarında toplumsallaşmanın ikincil en önemli kaynağı eğitim sistemidir (Gorski 2015). Habitus, doğuşundaki

mantık yönergesiyle kronolojik şekilde sıralanmış bir dizi yapı, daha önce doğmuş yapıları anlamlandıran ve bu yapıları doğuran yapılandırılmış deneyimlere uyguladığı yapılandırıcı eylem ile üst sıradaki yapıları yapılandıran belirli bir yapı ortaya çıkar. Örnek olarak ailede edinilen habitus, okulda yaşanacak deneyimlerin yapılandırılmasının esasında olacaktır. Ardından habitus, kendisi de farklılaşmış olan okul deneyimiyle dönüşecek ve daha sonraki tüm deneyimlerin yapılandırılmasının esasını oluşturacaktır. Bu şekilde yeniden yapılandırmadan yeniden yapılandırmaya doğru yol alacaktır (Bourdieu 1995).

Habitus kavramı örnek olarak, ekonomik veya diğer davranışların, zorunlu şekilde ne bilinçli gerçekleştirilmiş bir stratejinin ne de mekanik haldeki bir belirlemenin ürünü olmaksızın nesnel şekilde bir amaca yönelmiş süreçler haline gelmesini anlamlandırmayı amaçlar. Aktörler bir anlamda bir pratiği özgür bir şekilde seçmek ya da mekanik bir yapılandırma tarafından bu yöne itilmekten ziyade hali hazırda kendilerinin olan bir pratiğin içine düşmektedir.

Aslında habitus, bir alanla ilişkili şekilde edinilmiş yatkınlıklar sistemi olarak etkinliğin şartlarıyla yani ürünü olduğu şartlara özdeş veya benzer şartlar ile karşılaştığında etkin hale gelir. Bünyede bulunun eğilimin nesnel bir şans olarak sunulan bir yapıyla karşılaştığında ise şimdi ve şimdi içerisinde yer alan kayıtlı gelecek ile direkt olarak uyum içerisinde bir pratik doğurucusuna dönüşür. Zira habitus, benzer bir evrenin yapılarının vücutta tecessüm etmesiyle oluşmuştur (Bourdieu 2014).

Öznel olmayan ilişkisel yapıların, grubun ve bireyin tarihlerinin dışında ortaya çıkan bütünsel yapılarak dönüşerek, hipostaz haline dönüşen yapı gerçekçiliğinden uzaklaşmak için, *opus operatum*'dan *modus operandi*'ye, cebirsel sistemden veya istatistiksel yapıdan gözlemlenen yapının üretimsel tarafına yönelmek ve bilimin deneysel yapılandırılmasının koşulu olan pratiklerin ortaya çıkış tarzı teorisini inşa etmek gerekir. Bu deneysel bilim, *bir içsellik ve dışsallık diyalektiğine*, yani *dışsallığın içselleştirilmesi ve içselliğin dışsallaştırılmasına* dayanır (Gorski 2015).

Toplumsal yapıda bir çevreyle özdeşen düzenlilikler biçiminde deneysel olarak saptanabilen ve belli bir çevreyi oluşturan yapılan habitus üretebilir. Habituslar, yapılandırılmış yapılar şeklinde kalıcı yatkınlık sistemleri olarak, kurallara itaatin birer ürünü olarak değil, sonuçları bilinçli bir şekilde hedeflemeden ve sonuçlara ulaşmak için gereken işlemlere anlık olarak hakim olmadan, yani bir orkestra şefinin yapısal eyleminin ürünü olmayan dakolektif bir uyum içerisinde olabilecek, nesnel anlamda düzenli pratikleri ve pratik temsillerini yapılandırma ilkesi olarak yapılanmış yapılardır.

Sürekli yenilenen ve beklenmedik durumlarla başa çıkmayı mümkün kılan stratejileri ortaya çıkaran yapı olarak habitusun ürünleri olan pratikler gelecek tarafından bir projenin planlanmış hedefleri olarak görülebildiklerinde bile son tahlilde ürünü oldukları yapıları her halükârda yeniden üretmeyi

mümkün kılabilecek şekilde yani üretim ilkelerinin üretiminin geçmiş şartlarıyla belirlenmiştir (Bourdieu 1995).

Hesaplamalara göre düzeltilen bilimsel tahminlerden ayrı olan pratik tahminler ilk deneyimlere önem verirler çünkü ekonomik ve toplumsal gereklilikler ile bu gerekliliklerin aile yapısı içerisinde yansımaları (yasaklar, kaygılar vb.) aracılığıyla aile ilişkilerinin göreceli özerk yapısına ağırlık veren belirli bir yapıdaki varoluş koşullarının öznel karakteristik yapıları sonra gerçekleşecek deneyimlerin anlamlandırılmasının ve analiz edilmesinin temelini oluşturan habitusu oluşturmaktadır (Hesmondhalgh 2006).

Pratik, o an direkt olarak değerlendirilen duruma göre hem göreceli olarak özerktir hem de zorunludur çünkü bir habitusla bir durum arasındaki diyalektik ilişkinin bir ürünüdür. Habitus bu vesilede bütün geçmiş deneyimleri bütünleştirerek bir eylem, algı ve beğeni matrisi gibi tezahür eden ve problemleri çözmeyi mümkün kılan şemaların analojik yansımaları sayesinde ve diyalektik şekilde elde edilen sonuçların sürekli düzeltmeleri sayesinde birbirinden tamamen farklı olan görevlerin yerine getirilmesine olanak sağlayan aktarılabilir ve kalıcı bir yatkınlıklar sistemi olarak görülmelidir (Bourdieu 1995:160).

Aynı şartların uygulanmasıyla üretilen inşaların tamamen örtüşmesinin neticesi olan nesnel yanılsama bu şekilde ortaya çıkan nesnel dünyanın öğrenildiği şartlar ile özdeş şartların aracılığıyla işleyen gerçek nesnelleştirme yapısının ürünü olan nesneleri (araçlar, anıtlar, binalar vb.) içerisinde bulundurması olgusuyla pekişmektedir. Nesnelliğin vücuda eklenmesi ve bu vesileyle kolektif şemaların içselleşmesi ve grupla bir bütün haline gelmesidir. Çünkü içselleştirilen şey yapılandırılmış bir öznelliğin dışsallaştırılmasının bir ürünüdür.

Kuşaklar arası süreklilik pratikte içsel olanın dışsal hale gelmesi ve dışsal olanın içsel hale gelmesi diyalektiği ile oluşmaktadır. Bu aynı zamanda geçmiş kuşakların içselliklerinin nesnelleştirilmesinin bir ürünüdür. Bu şekilde pratikler ancak pratikleri var eden habitusların üretiminin toplumsal yapısını ortaya çıkaran nesnel yapıyı mevcut habitusun ortaya çıkma şartlarıyla yani radikal dönüşümler dışında bu yapının bir tezahürünü temsil eden yansımayla ilişkilendirmek şartıyla anlaşılabilir. Eylem şemalarının biçimine ve ortaya çıkışında nesnel olarak içerilen yoruma pratikte hakimiyeti olan bütün aktörler için anlaşılabilir ve öngörülebilir (Bourdieu 1995: 161).

Her aktör bilinçli ve bilinçsiz olarak, isteyerek veya istemeyerek nesnel bir ürünün üreticisi ve yeniden üreticisi haline gelir. Çünkü aktörlerin eylemleri ve ürünleri, bilinçli şekilde hakimi ve üreticisi

olmadığı bir *modus operandi*'nin ürünüdür, yani bilinçli niyetlerin üstünde "nesnel niyet" barındırırlar (Bourdieu 1999).

Bourdieu'ye göre habitus, maddi veya manevi şeylere (kültürel) değer atfederek öznelerine bir dünya görüşü aşılar. Basitçe söylemek gerekirse, habitus içinde bazı şeyler değerlidir ve bazıları değildir. Vücudun görünüşte mahrem düzeyinde bile, habitus belirli özellikler öne sürer ve onlara bahşeder. Bunlardan bazıları 'iyi' olarak inşa edilirken, diğerleri 'kötü' ve damgalanmıştır (fiziksel güç, güzellik ve çirkinlik gibi). Bazı nitelikler "tarafsız" ve "doğal" (yani kültür öncesi ve "nesnel") olarak inşa edilir. Çoğunlukla, tarafsız ve doğal olarak inşa edilen nitelikler, en kalıcı ve karşı çıkılması en zor olan niteliklerdir (buna örnek olarak ırk ve cinsiyet verilebilir).

Bourdieu'ye göre, habitus içindeki değerli mülkler, sahip olunmaları sosyal ve kültürel ilişkilerin nasıl yapıldığını ve yeniden yapıldığını ve daha da önemlisi kimin tarafından ve kimin için yapıldığını etkileyen kültürel sermayeyi oluşturur. Bourdieu'ye göre, bir habitus duygusu - ve habitus içinde değer verilen şey - kurumları aracılığıyla verilir. Bu süreç tipik olarak aile ortamıyla başlar ve daha sonra eğitim ve istihdam gibi diğer kurumlar aracılığıyla pekiştirilir. Bu kurumlar, öznenin orijinal kültür ve sosyallik şablonlarını (yani öznenin dünya ve diğerleriyle ilişki kurduğu şablonları) sürekli olarak pekiştirir ve bazen yeniden yapılandırır ve değiştirir. Habitusun (veya içindeki) özneleri, baskın sosyal ve kültürel fikirleri ve burada kullanıma sunulan varlık kiplerini içselleştirir. Bunu yaparak özneler, belirli türden özneler haline gelirler (örneğin, ırksal, cinsiyete dayalı ve/veya ulusal özneler; vatandaşlar; yasanın özneleri). Buna karşılık, özneler, onun baskın fikirlerine ve sosyo-kültürel varlık tarzlarına abone olarak ve onları yayarak habitusun kendisini destekler, pekiştirir ve nihayetinde yeniden üretir. Belirli bir habitusun öznelerinin görünüşte kendi "bireysel" tarihleri olsa da, bunlar yine de aynı habitus içinde meydana gelir ve onun terimleriyle anlatılır.

Yukarıda özetlendiği gibi, habitus kurumları aracılığıyla hem kendisini hem de öznelerini (yeniden) üretir. Aynı zamanda konuların birbiriyle ilişkili olduğu sosyo-kültürel koşulları yeniden üretir. Habitus aracılığıyla özneler bir dünya görüşü edinir ve kendilerini bu şekilde hareket eden ve yöneten belirli türde özneler haline gelir. Bunun bir örneği, dünyayı belirli şekillerde gören ve eylemleri bu şekilde kavramsallaştırılan (örneğin, yasal veya yasa dışı) özneler üreten hukuktur. Diğer bir örnek, konuların yalnızca yeterliliklerini ve uzmanlıklarını değil, aynı zamanda sosyo-kültürel ortamlarda hayali kimliklerini de temsil edebilecekleri şekilde unvanlar ve dereceler bahşeden hem gerçek hem de mecazi eğitim kurumudur. Yani, okul ve üniversite kurumları tebaalarına kendilerini doktor, avukat vb. olarak

temsil etme yetkisi verir. Farklı bir şekilde ifade edilirse, okullar ve üniversiteler, konuların kendilerini belirli türde konular olarak temsil etmelerine izin verir (Hesmondhalgh 2006).

Bourdieu'ye göre, habitus'un hem kendisini hem de öznelerini yeniden ürettiği süreç aynı zamanda özneler arasında doğrudan siyasi mücadele gerektirmeyen, eşitsiz güç ilişkilerinin kendi kendini idame ettiren bir sisteminin üretimini gerektirir. Bunun yerine, kurumlar kültürel sermayeyi bireyler arasında farklı ve farklı şekilde dağıttığı için, habitus varsayılan olarak kurumları aracılığıyla tahakküm ilişkileri üretir. Bourdieu'nün detaylandırdığı gibi, kültürel sermayenin eşitsiz dağılımı, eşitsiz sosyo-kültürel ortamlar yaratır ve daha da şiddetlendirir; bununla birlikte, bu eşitsizlik, habitus içinde 'nesnel', doğal veya değerli görünmeye başlar, çünkü habitus kurumları, kültürel sermayenin ne ölçüde olumsal olduğunu ve bir öznenin sahip olduğu diğer sermaye biçimleri aracılığıyla biriktiğini gösterir.) ekonomik sermaye ve diğer adaletsiz maddi koşullar (Bourdieu 1999). Buna karşılık, kültürel sermaye, ister ekonomik, ister sosyal veya kültürel olsun, diğer sermaye biçimlerinin sürdürülmesine ve edinilmesine yardımcı olur. Yukarıdaki örneklere dönersek, aynı işe iki kişi başvurursa ve birinin belirli bir derecesi varsa, diğerinin yoksa, 'objektif olarak' dereceyi alan kişinin daha nitelikli veya işi hak ettiği görünebilir. Bununla birlikte, bu belirlemenin gölgelediği şey, kültürel sermayenin eşitsiz dağılımının, ilk etapta kimin dereceyi alma kapasitesine sahip olup kimin olmadığını potansiyel olarak etkilediği gerçeğidir (çünkü, örneğin, ırk, cinsiyet ve toplumsal cinsiyet hakkındaki kültürel varsayımlar genellikle belirli dersler için eğitimin ne kadar erişilebilir olduğunu etkiler).

Bu görüşe göre, habitus (kültürel sermayenin bahşedilmesi yoluyla) belirli bireylere adil olmayan düzeylerde sosyo-kültürel ayrıcalıklar bahşetmekle kalmaz, aynı zamanda bu ayrıcalığı görünmez kılar. Sonuç olarak, habitusun sosyo-kültürel koşullarını değiştirme mücadelesi doğası gereği zordur. Bunun nedeni, baskın öznelerin yalnızca statükoya uyarak ve "kendileri olarak" egemenliklerini uygulayabilmeleri, hükmedilenlerin ise habitusun kendi içinden bir habitus kopuşunu etkilemesi gerekmesidir. Başka bir deyişle, habitus içinde, baskın öznelerin egemenliği "nesnel" görünür. Baskın olan sadece "olabilir", oysa hükmedilenlerin "olabilmeleri" için önce "yolu açmaları" gerekir.

3.GARİP ŞİİRİ

3.1. Alanın Yetke Alanı İçerisindeki Özerkliği

İktidar alanı kavramsallaştırması belirli bir alan üzerinde etkili olan çeşitli faktörlerin açıklanabilmesini olanaklı kılmaktadır. Bourdieu kavramı "ortak noktaları farklı alanlar içinde egemen konumlara gelmek için gerekli sermayeye (ekonomik veya özellikle kültürel) sahip olan etken kişiler ya da kurumlar arasındaki güç dengelerinin uzamıdır." şeklinde tanımlamaktadır (Bourdieu 2019). Yazarların pratiklerini açıklamanın yolu yazınsal alanın kendisinin de hakim konumda olduğu iktidar alanının da hesaba katılmasını gerektirir.

Buna ek olarak, iktidar alanı içerisinde meşruiyet ilkesi siyasi ya da ekonomik sermaye tarafından oluşturulur ve edebiyat alanı ekonomik sermayesinin görece düşük olmasından ötürü iktidar alanında ikincil bir konum işgal eder. Bu alandaki varlığını yüksek düzeydeki sembolik (kültürel, akademik vs. gibi) sermayesine borçludur (Bourdieu 2023).İlkin, alanın ve içerisinde faaliyet gösteren aktörlerin iktidar alanında hakim konuma karşı, başka bir deyişle, alan içindeki hakimiyetinin temeli olan sembolik mallara karşıtlık içersinde var olmaları ve beraberinde edebiyat alanı içersindeki sanatçıların, bu görece özerk nesnel ilişkiler içerisinde oluşan konumlarının -ve dahi işlevlerinin- nesnel olarak işlerlik kazanması, alanın oluşum sürecinin iki temel ilkesidir (Bourdieu 2023).

Ülkemizde edebiyat alanının dinin ve sarayın etik ve estetik etkilerinden görece bağımsızlaşarak; alandaki üreticilerin ekonomik olarak gelir elde etmeye başlamaları için asgari şartların meydana gelmeye başlaması, toplum içersinde çeşitlilik gösteren potansiyel bir tüketicilerin oluşması, alanda uzmanlaşmanın başlaması ve bununla doğru orantılı olarak alana erişimin yine alanın kendi içinde ortaya çıkan ilkelere bağlı olmaya başlaması, son olarak da alanın meşruiyetini destekleyen yayınevi vb. dağıtım kanallarının var olması ve çoğalması ile iktidar alanı içerisindeki görece meşruiyetinin temelleri Tanzimat Dönemi'nde vuku bulmuştur. Bu bağlamda diyebiliriz ki: Alan içersindeki aktörlerin farklı bir toplumsal varlığa sahip olmaya başlamaları, alanın özerkleşmesi ile yakından ilişkili olmaktadır (Bourdieu 2023).

Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte siyasi, ekonomik ve kültürel vb. birçok alanda gerçekleşmeye başlayan köklü değişimler beraberinde iktidar alanı içerisinde siyasi alanın sembolik sermayesi oldukça baskın bir hale gelmesine sebebiyet vermiştir. Bunun neticesinde, iktidar alanı içerisindeki "hakim

beğeni" de etkilenmiştir. Bu noktada toplumsal tarihimizin, Bourdieu'nün Sanatın Kuralları (Bourdieu 2019) adlı çalışmasında analizini gerçekleştirdiği Fransız toplumunun tarihinden farklı oluşu neticesinde edebiyat alanının gelişimi de farklılık göstermiştir diyebiliriz. Öyle ki Bourdieu bahsi geçen çalışmasında 19.yy Fransası'nı ele almakta ve belirtilen dönemde "hakim beğeni"nin burjuva beğenisi olduğunu söylemektedir (Bourdieu 2019). Fakat bu durumun ülkemiz açısından farklılık göstermektedir. Keyder 1923 ve sonrasındaki dönemde "savaş yılları içinde Türkiye'nin ticaret sınıfının çok büyük bir bölümünü kaybetmiş olduğu ve cumhuriyet kurulduğunda bürokrasinin karşısında hiçbir rakip bulunmadığına işaret eder. Burjuvaziden arta kalan kesim, bürokrasiye karşı özerk bir tavır alabilecek bir sınıf oluşturamayacak kadar zayıftı." … "Türkiye'de böyle bir burjuvazinin yokluğu iyice belirgindi…" şeklinde ifade etmiştir (Keyder 1989). Ülkemizde sayıları oldukça az olmakla beraber ticari bir burjuvaziden söz edilebilirse bile kültürel alana hâkim olabilecek bir burjuvazinin varlığından söz edilememektedir. Bunun neticesinde alan içerisinde bir "burjuva beğenisi"nden söz etmek de pek mümkün gözükmemektedir. İktidar alanı içerisinde siyasi alanın baskın konumda oluşu ve yukarıda belirtildiği gibi bir "burjuva beğenisi"ndan söz edilememesi neticesinde alan içinde hakim beğeni dönemin şartlarında siyasi alan içerisinde de sembolik sermayesi baskın olan asker - sivil bürokrasinin beğenisidir.

Her ne kadar Kurtuluş Savaşı kazanılmış ve ülke toprakları işgalden kurtulmuş olsa da ülke hala bir kriz dönemini yaşamaktadır. Köklü bir rejim değişikliğinin ifadesi olan Cumhuriyet kurulmuş ve toplumsal alanı bir bütün halinde dönüştürecek bir sürece girilmiştir. Bu süreç beraberinde kültürel, ekonomik, entelektüel vb. birçok alanın da "uyumlaştırılmasına" (ki bu durum alanların görece özerklik kaybına neden olur) (Sapiro, 2015) sebep olmasının yanı sıra siyasi alana da tabi kılınmıştır. Cumhuriyet'in ilk yılları ile birlikte hedeflenen reformların toplumda yaygınlaşması için edebiyat siyasi ve ideolojik bir araç olarak görülmüştür. Edebiyat aracılığıyla elitlerin ve halkın zayıf olan bağlarının kuvvetlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda devlet kültürel araçların gelişmesine önem vermiştir. Devletin öncülüğünde Batı ve Doğu klasiklerinin çevrilmesi, harf inkılabı, halkevlerinin ve köy enstitülerinin kurulması, gibi faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Nitekim, milli bir kimlik oluşturmak ve bununla beraber aidiyeti sağlamak amacıyla bir milli söylem oluşturulmak istenmiştir. Asker ve bürokrasi sınıfının beğenisi olarak ifade edebileceğimiz bu durum temel olarak ulusçuluk, halkçılık ve laiklik olmuş ve alanın da "hakim beğenisi" konumuna gelmiştir. Cumhuriyet dönemi genel olarak toplumsal alan içerisinde topyekûn gerçekleşen "devrimsel" süreçlerin yaşandığı bir dönemdir (Mutluay 1973). Belirtilen dönemde "büyük üretim alanında" bulunan yazarlar Cumhuriyet'in kurucularının etrafında yer almayı bir ödev gibi kabul etmiş, ve hatta onlarla özdeşleşerek "yapılması gerekenleri" yapmayı bir ilke haline getirmişlerdir (Mutluay 1973).

Atatürk edebiyatı ve şiiri her ne kadar cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte ön plana çıksa dahi şiir giderek inkılap edebiyatı şiirine dönüşmüştür. Sanatçı kesimin büyük bir bölümü de şiirin Türk inkılabını takip etmesini arzulamıştır. (Sazyek 1996).

İktidar alanı içerisinde siyasi alanın baskın konumda olmasıyla beraber, sahip olduğu "kültürel sermaye" ile edebiyat alanı da görece özerk varlığını sürdürmeyi bilmiştir. İktidar alanı içerisinde ve edebiyat alanının dışında gerçekleşen fakat alanın işleyiş ilkeleri gereği "dış etmenler" olarak adlandırabileceğimiz bu tür etkiler, bizzat alanın yapısındaki dönüşümler aracılığıyla işlerlik kazanabilir. Bu durum alan içinde yer alan yazarların dış etkenlerin taleplerini göz ardı edebilme ve hatta karşı çıkabilme yeteneği doğrultusunda gerçekleşmektedir (Bourdieu, 2023).Bourdieu yazarların bu yeteneğini "alana tercüme" şeklinde adlandırmıştır (Bourdieu 2019). Bu durumu alan içinde yer alan yazarların din, siyasat vs. gibi konularda kendi sahip oldukları özgürlükler; daha açık bir ifade ile konulara edebiyat alanında yorumlayabilmeleri, kendi içeriklerini belirleyebilmeleri ve alanın kendi değerleri çerçevesinde (güzellik, doğruluk, adalet, vs.) hareket edebilmeleri olarak ifade edebiliriz (John Speller, 2014). Yetke alanları içerisinde hiyerarşinin belirlenmesinde alanın, bir bütün olarak sahip olduğu özerklik derecesi (alanın dış etkilere karşı duyarlılık seviyesi) önemli bir faktördür. Bununla birlikte, bir kültürel alanın (ve dahi edebiyat alanının) sahip olduğu özerkliğin seviyesi alanın dışından dayatılan ilkelerin ancak alan içi ilkelere bağımlı oluşunun seviyesine bağlıdır (Bourdieu, 2019). Belirtilen dönemde edebiyat alanında bu durum konuların ve siyasi terimlerin edebi alana tercümesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.2. Şiir Alanının Yapısı

Bir üretim alanı olarak edebiyat alanı özgül yapısını, farklı alanların etkileri çerçevesinde bir karşıtlıktan temel alır ve bu karşıtlık Bourdieu tarafından "sınırlı üretim alanı" ve "büyük sembolik üretim alanı" olarak ifade edilmiştir (Bourdieu, 2023). Sınırlı üretim alanında üretim faaliyetlerini gerçekleştiren aktörler üretimlerini yine bu alandaki diğer aktörlerin beğenisini hedefleyerek üretim faaliyetlerini gerçekleştirirken; büyük sembolik üretim alanındaki üreticiler içinse hedef kitleyi alan içinde üretici olmayan, diğer bir deyişle " geniş kamu" oluşturmaktadır. Bu noktada "geniş kamu" olarak ifade edilen hedef kitle, aslında yeni kurulan Cumhuriyet'in ve dönüştürmek istediği halk olarak ifade edilebilir. Dönemin "hakim beğenisi" aslında devletin hakim ideolojisinde vukuu bulmaktadır. Bu durumun sebebi ülkenin bir çeşit kriz döneminde oluşu neticesinde -bir önceki bölümde açıklanan- alanların uyumlaştırılması ve siyasi alana tabi kılınmasından ileri gelmektedir. Bu "büyük sembolik üretim alanı" içerisinde yer alan şairler toplumsal dönüşümün gerçekleşebilmesi adına devlet ile ittifak halindedir. Dönemin birçok şairi, devlet kademelerindeki memurluk görevlerinden ya da milletvekilliği maaşları ile

geçimini sağlamaktadır. Bu durum şairlerin alan içindeki tutumlarında belirleyici bir rol oynamakta ve en uç örneklerini Mustafa Kemal'e ululamalarda bulacak "yaranma edebiyatı" olarak da adlandırımasına sebep olacaktır (Mutluay 1973). Bu gibi durumlar da alanın özerkliğini olumsuz etkileyecektir.

Alanın işlerliğini sağlayan en temel ilke üreticiler arasındaki rekabettir (Bourdieu 2019). Bu rekabet sınırlı üretim alanında yer alan üreticiler için alana dair tanımın egemenliği için sürdürülürken, büyük sembolik üretim alanı içinse kamu içersinde mümkün olan en geniş sınırlara ulaşmak şeklindedir. Birinci grup içerisinde yer alan üreticiler "hakim beğeni"nin alana dayatmalarına karşı direnç göstererek sadece alan içindeki türdeşlerince benimsenmeyi ilke edinirler" (Bourdie 2019), ikinci grup ise "hakim beğeni" çerçevesinde üretimlerini gerçekleştirmektedir.

Yukarıda bahsedilen bu karşıtlık alan içerisindeki mücadelenin de içeriğini oluşturmaktadır. Bir tarafta dışsal etkilerin reddedilerek ve alanın özgül sermayesi çerçevesinde hareket edilirken (özerklik), diğer tarafta ise dış etmenlere bağımlılık (yaderklik) söz konusudur. "Gerçekten de yaderklik, bir "patron"un, mesenin veya müşterinin belirlediği kişisel sipariş ya da bir pazarın ortak beklentisi ve yaptırımı biçimini alabilecek istem aracılığıyla ortaya çıkar. Bundan da, kültürel üreticileri en yetkin biçimde ayıran şeyin, bunların "ticari başarı"yla veya yüksek çevrelerde kazandığı başarıyla bağlantılarının olduğu sonucu çıkar…" (Bourdieu 2019). Burada incelenen yaderk olma durumu alanın kendi tarihi koşullarının neticesinde, yukarıda da belirtildiği gibi burjuva beğenisi olarak değil, asker – sivil bürokrasi sınıfının beğenisini yansıtmaktadır. Edebiyat tarihimizde "Memleket Edebiyatı" olarak da bilinen bu anlayış çerçevesinde üretilen yapıtların içeriğini yurt sevgisi, çalışkanlık, milli duyguların ön plana çıkarılması, devletin övülmesi gibi konular oluşturmuştur (Oktay 1993). Milli Edebiyat içerisinde yer alan şairler Cumhuriyet'in kuruluşunun ardından tek parti yönetimi ile uyum içersinde hareket etmişler, ulusal bayramlarda ya da C.H.P'nin kuruluş yıldönümlerinde dergiler coşkulu ve sloganlara dayanan şiirler ile dolduruluyordu (Kurdakul 1987). Alanın belirtilen döneminde şairler arasında çoğunluk inkilap edebiyatını benimsemiştir. Halit Fahri "Türk sanatkarı her neden bahsederse bahsetsin, millidir. Yeter ki duyguları ve görüşleri, eserlerinde gösterdiği tipler ve çizdiği levhalar mahalli olsun…" (akt. Sazyek 1996). Bununla beraber inkilap edebiyatının direkt olarak devlet tarafından yönlendirilmesini savunanlar dahi olmuştur. (Sazyek 1996).

3.3. Sınırlı Üretim Alanının Yapısı

Bu alanda bulunan şairler, yine bu alanda üretim yapan diğer sanatçıların beğenisi adına üretim faaliyetlerini sürdürürler. Bu da "hakim sınıfın beğenisi"ni yansıtan kitleden bir anlamda kopuşun da ifadesidir ki bu durum Bourdieu'nün ifadesiyle "alanın kendi üstüne kapanması"dır (Bourdieu 2023). Bu

alanda bulunan şairler dönemin "hakim beğenisi"ne (entelektüel olmayan gruba) karşı bir tür kayıtsızlık içindedir. Bununla beraber "geniş kamu"ya hitaben üretilen sembolik mallara karşı konum almaktadırlar. Burada ifade edilmesi gereken önemli bir nokta: alan içinde "hakim beğeni" çerçevesinde üretimde bulunmayan şairlerin inkılaba karşı bir duruşunun olduğu yönünde bir çıkarımın yanlış olacağıdır. Fakat bu küçük ölçekli üretim kutbu alanın özerkliğinin tehdit edildiği için "hakim beğeni"ye karşı konumlanacaktır.

Alan içindeki şairler üretimin normlarının ve sembolik malların değerlendirilmesinin ölçütlerini kendileri belirleme eğilimindedir ve her ne kadar sınırlı üretim alanı içerisinde farklı konumlarda bulunsalar da birbirlerinin hem rakibi hem de tanıyıcısıdır. Yani alan içerisinde var olan rekabet yine alanda "tanınma" içindir (Bourdie 2023). Denilebilir ki, alan kendi üstüne ne denli kapanırsa, o derecede özerk olacaktır.

Sınırlı üretim alanında yukarıda belirtilen norm ve değerlendirme ölçütlerinin kendi içinde belirlenmesi için verilen mücadele aynı zamanda alanın sınırlarını oluşturmaktadır. Mevcut alan içerisinde üretici konumda olmayan aktörler eserlerin anlaşılması adına uzun soluklu bir erişimin mümkün olmadığını gösterir. Ancak diğer taraftan bu alanda pratik ve teorik hakimiyete sahip olanlara erişimi açar (Bourdieu 2023). Dönemin şiir anlayışına dair bir değerlendirme konu hakkında fikir vermesi açısından önemlidir: Bugüne kadar bütün büyük şairlerin sadece sınırlı bir sosyal tabaka tarafından anlaşılmış olduğu ileri sürülebilir. Bu vesileyle herkes tarafından anlaşılan şiirlerin düşük şairlerin işi olduğu öne sürülebilir. '' Büyük şiirlerin giriş yerleri, berkitilmiş kentlerin tunç kanatlı kapıları gibi sımsıkı kapalıdır''(Oktay 1993). Bununla amaçlanan, alanı kamu tarafından yapılacak müdahalelere karşı muhafaza etmekte ve özerkliğini korumaktadır.

Diğer yandan "hakim beğeni" çerçevesinde üretim yapan "büyük üretim alanı" ile de karşıtlığın temelidir. Bu rekabet beraberinde alan içinde "tanım" üzerine verilen mücadeleyi de getirir. Bu şairler "gerçek şiirin" tanımını yapmak (egemen hizmetine girmeye, ticari kaygılarla sanat yapmaya karşı olarak), alana giriş şartlarını belirlemek vs. gibi yollarla aslında alanın sınırlarını belirleyerek yetke alanı içerisinde edebiyat alanının özerklik derecesini yükseltmenin mücadelesini de vermektedirler. Buradan yola çıkarak alan içindeki bu mücadelelerin yazarların gerek kendisi için gerekse de alan içinde bulunan başkalarına karşı yazarlığın tanımını benimsetmek dolaysıyla da alanda kimin şair ya da yazar olarak nitelenebileceğinin yetkesini elinde bulundurmak amacını güttüğünü de söyleyebiliriz. Başka bir deyişle, bu çatışma bizlere alan içerisinde konumlanan karşıt uçları belirleme imkânı da sunmaktadır (Bourdieu 2019).

Ahmet Haşim'in 1926'da Piyale kitabının önsözü olarak Şiir Hakkında Bazı Mülahazalar" metninde: "Şair dili nesir gibi anlaşılmak için değil fakat duyulmak üzere vücut bulmuş, musiki ile söz arasında, sözden ziyade musikiye yakın, mutavassıt bir lisandır…" (Mutluay 1973) diyerek şiirde anlamın geri atılması gerektiğini belirtmiştir. Nazım Hikmet ise 1929 yılında Resimli Ay dergisinde "Putları Yıkıyoruz" isimli bir harekete öncülük ettiği yıllarda yayınladığı bir yazıda alanda "şairi azam" sıfatıyla bilinen Abdülhak Hamid'in hem edebi hem de ideolojik tutumunu ağır şekilde eleştirmiş, diğer sayıdaki yazısında ise Mehmet Emin Yurdakul için "Mehmet Emin Bey'in şairliği bile galat-ı rüyetken, milli şairliği cehlin galatından başka bir şey değildir." demiştir. Necip Fazıl da "bütün bir millete, o millete mensup olmayan duyuş tarzını ders verir gibi muayyen milli tezler telkin eden ve millet mefhumuna yegane alakası yalnız "millet" kelimesini kullanmaktan ibaret olan bir edebiyata milli denmez. Milli edebiyat o milletin ruhunu, duyuş tarzını ve şahsiyetini eserinde temsil ve tahlil eden edebiyat demektir" (Oktay 1993).

Bu bakımdan daha sonraları Garip şiiri de aynı şekilde var olan tanımları yadsıyarak kendi tanımlarını alana benimsetme mücadelesi içerisine girecekler ve şiiri toplumda egemen sınıflara seslenen ve onların beğenisinin aracı olduğunu söyleyeceklerdir (Sazyek 1996).

Alanın varoluş ilkelerinden biri olarak (yukarıda örnekleri verilen şairler gibi sınırlı üretim alanında karşıt konumlarda bulunmalarına rağmen, şairlerin birleştikleri biricik nokta), alanın Bourdieu'nün "ortadoksi" olarak adlandırdığı (Bourdieu 2019), yani yukarıda belirtilen alanın norm ve değerlerinin alan içinde belirlenmesinin yetkisinin korunmasıdır. Alanın özerkliği en temelde bu yetkinin muhafazasına bağlıdır. Çünkü alan içinde üretilen sembolik malların (şiir, eleştiri vb.) sembolik bir değer kazanabilmesi için bu tür bir "ayrım"ın oluşturulması şarttır. Sonucunda alanda üretilen sembolik ürünlerin ekonomik bir değere indirgenmesinin de önüne geçilmiş olur ve alan kendi piyasa değerlerine sahip olur (Bourdieu 2023). Yine bu ayrım neticesinde ürünlerin tema, biçim, tarz gibi özellikleri geçerli bir değerlendirme biçimini alır ki bu da alandaki şairlerin özgün tema, biçim ve tarz,üslup gibi değerlere sahip olabilmesini mümkün kılar. Öyle ki bu değerlendirme biçimleri / teknikleri, alan çerisindeki konumlanmaların – karşıtlıkların birincil nesnesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bourdieu "Özgünlüğünü belirleyen konumlar sisteminin damgasını taşımayan; müellifin kendi girişimini hangi açıdan yeni, çağdaşlarından veya seleflerinden hangi açıdan farklı gördüğüne işaret eden belirtileri ihtiva etmeyen bir sanat eserine rastlamak zordur." der (Bourdieu 2023). Bütün bunlar alanın o zamanki durumunda sahip olduğu "olasılar evreni"nde belirlenir (Bourdieu 2019).

Toplumsal alandaki değişikler edebiyat alanı ve dolayısıyla şiir alanında da bir takım değişimlere sebebiyet vererek alan içerisinde önemli dönüşümlere de imkan sağlamıştır. Öyle ki devletin özellikle kültür alanında hayata geçirdiği uygulamalar şiir alanının yapısına dair önemli etkilerde bulunmuştur.

3.4. Dış Etkenler

Belirtilen dönemde devletin kültür alanı üzerinde dorudan etkiye sahip uygulamalarından biri 1932'de Halkevleri'nin kurulması ve ardında yaygınlaştırma çalışmalarıdır. Halkevlerinin kurulması devletin toplumsal alanı dönüştürme hedefiyle gerçekleştirdiği bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. Açılış töreninde bir konuşma gerçekleştiren Recep Peker (Cumhuriyet Halk Fırkası Genel Sekreteri) "uluslaşma sürecinin tamamlanabilmesi için okul eğitiminin yanı sıra halk eğitiminin ve terbiyesinin gerektiğini, halkın ulusal birlik düzeyine getirilebilmesi için ulusal bir çalışma programının zorunlu olduğunu, Halkevleri'nin Türk aydınlarını bu doğrultuda seferber edeceğini, Türk insanını yalnızlıktan kurtararak bütünleştireceğini" ifade etmiştir (akt. Oktay 1993). Bu amaçla 14 Halkevi ülkenin bazı şehirlerinde kurulmuş ve kuruluşundan sonraki 10 yıl içerisinde sayısı 389'a, beraberinde Halkodası sayısı da 217'ye ulaşmıştır. Kültür alanında faaliyet gösteren dergi yayınları gerçekleştirilmiştir. Kütüphaneledeki kitap sayısı 500 bine varmıştır (Oktay 1993). Ülkenin kırsal kesimlerine de ulaştırılmış bu faaliyetlerin önemli bir kısmı edebiyat üzerine olmakla beraber, sayıları onbinler ile ifade edilmektedir (Mutluay 1973). Bütün bunların neticesinde onbinlerde yurttaş okuma-yazma öğrenmiştir.

1940 yılında faaliyete geçen Köy Enstitüleri, kültür alanında hayata geçen önemli bir diğer uygulamadır. Dönemin bakanlarından Hasan Ali Yücel, Köy Enstitüleri ile ilgili "arzumuz köyün içerisinde bilgili, sıhhatli, memleketine bağlı ve müstahsil vatandaş yetiştirmektir…"(akt. Oktay 1993) ifadesini kullanmıştır. Toplamda 7090 köyde açılan okullar ve 8000'i aşkın öğretmen faaliyete geçmiş ve 211 bini aşkın öğrenciye eğitim verilmiştir (Oktay 1993).

Kültürel alanda gerçekleştirilen önemli uygulamalardan biri de ağırlıklı olarak devlet kurumları vasıtası ile gerçekleştirilen çeviri faaliyetleridir. 1940 – 50 arası dönemde 691 klasik eserin, 39 ciltlik Şark-İslam Edebiyatına ait eserin çevirisi gerçekleştirilmiştir (Oktay 1993).

Devlet her ne kadar alan üzerinde doğrudan bir değişimi hedeflemiş olsa da, özerk bir alan olarak edebiyat -ve dahi şiir- alanı, işleyiş yasası gereği bu tür dışsal etken ve dayatmaları kendi iç mantığı çerçevesinde yorumlamıştır diyebiliriz. Bütün bu faaliyetlerin neticesinde alanın sınırları genişlemiştir.

Bunun yanı sıra toplumsal alanda da dönüşüme neden olduğu için diyebiliriz ki alan habitusunda da değişikliği yol açmakla beraber (örneğin çeviri faaliyetleri ile yeni düşünce akımlarının, kavramların vs. öğrenilmesi), alandaki farklı strateji ve konumların olasılığı ortaya çıkmıştır. Olasılar uzamında gerçekleşen bu değişimler alan içerisinde farklı tutum belirlemelere de imkan tanımıştır.

3.5. Alanın Takdis Merciileri Olarak Dergi ve Eleştirmenler

Daha önce sınırlı üretim alanındaki üreticilerin yine alandaki üreticiler için üreten bir sistem olduğunu belirtmiştirk. Bu durum da alan içindeki "sembolik değere sahip" ürünler, üretim ve alan içindeki dolaşımı açısından alan içindeki farklı aktörlerin (şair, dergi, gazete, eleştirmen gibi bu aktörlerin alan içinde farklı işlevleri bulunmaktadır) birbirleri arasındaki nesnel ilişkileri oldukça önemli kılmaktadır ve bu ilişkiler alan içindeki konumlar üzerinde belirleyici bir etkilerinin olmasının yanı sıra ürünler üzerinde de etkili olmaktadırlar. Bu noktada alan içinde var olan dergi, gazete, eleştirmen gibi aktörler "alanın takdis merciileri" (Bourdieu 2023) olarak yapıt ve konumların nesnelleştirilmesi üzerinde belirleyici bir unsur olarak önemli rol ve işleve sahip olabilmektedir. Bir eleştirmen ele aldığı bir eserin alan içindeki nesnel amacına vurgu yaparak, şairin farklılaşma çabasına katkıda bulunabilir. Bu da şair ile eleştirmen arasındaki ilişkisi açısından belirleyici olacaktır çünkü, şair de eleştirmenin bu etkinliğini alan içinde tanınma adına (olumlu ya da olumsuz) tanıyacaktır. Dolayısıyla, alanın yapısı ve dahilinde gerçekleşen görece özerk üretim ve dağıtım gibi faktörler, eserin sembolik değeri değeri vs. hepsi alan içindeki konumları temelinde varlık kazanır. Öyle ki Bourdieu "Yazar için olduğu kadar eleştirmen…yayımcı için de geçerli tek birikim (sınırlı üretim alanında), olguları (kişilik ve imza etkisi) ya da kişileri (yayım vs. yoluyla) topluma benimsettirme, dolayısıyla bir değer verme ve bu işlemin sonuçlarından yararlanma gücünü içeren tanınmış olmanın sermayesi niteliğinde bir ad, benimsenmiş ve ünlü bir ad edinmeye dayanır." (Bourdieu, 2019) Alana yeni giren ve sembolik sermayeden yoksun olan aktörler, alandaki sembolik sermaye sahibi olanların değerlerine başvurarak alana kabul edilebilirler. Alanda yazar vasfı kazanabilmek için alan içindeki diğer aktörler tarafından (onay ya da eleştiri yoluyla) kabul görmeleri gerekmektedir. Alan içinde faaliyet gösteren gazete ve dergiler sahip oldukları sembolik ve kültürel sermaye ile doğru orantılı olacak şekilde bir otoriteye sahip olabilirler.

Bir önceki bölümde belirtilen dış etkenler alanın sınırlarını ve olasılar uzamını genişletmiş olmasına karşın, "uyumlaştırma" sürecinin etkileri önemli ölçüde etkili olmaktadır. Öyle ki özellikle alan içinde konum alma ilişkilerinde önemli bir role sahip dergilerin büyük çoğunluğu devlet destekli olarak varlıklarını sürdürebilmektedirler. Bu desteğe sahip olmayanlar ise varlıklarını çok uzun devam

ettirememektedirler. Bu durumda dergilerin alan içinde sembolik ve kültürel sermaye birikiminin önündeki önemli bir engeldir. Her ne kadar 40'lı yıllara gelindiğinde alanın sınırları ve olasılar uzamı genişlemiş gibi görünse de bu durum "uyumlaştırma" etkisi altında gerçekleşmiştir. Yine belirtilmesi gerekir ki bu etki ancak alanın yapısal tarihi içerisinde alana tercüme edilerek gerçekleşmiştir.

3.6. Sınırlı Üretim Alanında Konumlar ve Konumlanmalar

Sembolik ürünler ortaya çıkaran her bir sınıfın bir başka üretici sınıfla mevcut zamandaki anlamlandırması ve üretilen eserler sınıfıyla arasındaki ilişkinin şekli, sembolik ürünlerin üretim ve dağıtım sürecini kapsayan sistemlerin tamamında ve dolayısıyla takdis derecelerinin bütün kültürel hiyerarşi yapısı içerisindeki konumlanmasıyla doğrudan ilgilidir (Bourdieu 2023).

Öyle ki bu alanın inşası (görece özerk olan üretin ve dağıtım) alan içinde üretimde bulunan ve bu ürünlerin dağıtım görevini gerçekleştiren aktörlerin, yine bu alan içinde aldıkları konumun getirisi olan özelliklerini açıklamamıza imkan tanır. Bu açıdan bakıldığında alanda yer alan her türlü eylem ve yapıt bir konumlanma olarak anlaşılmaktadır. Bu konumlar alandaki diğer konumlar ile farklılığı üzerinden bir tanıma sahip olur. "… sembolik malların üretim ve dağıtım sistemi (ve daha genel olarak toplumsal yapı) içinde, belirli türden kanumlanmaları gerektirmeyen ve dolayısıyla teorik olarak mümkün bir yığın başka konumlanmayı dışarıda bırakmayan herhangi bir konum yoktur" (Bourdieu 2023).

Nesnel yapıları ile olan ve içerisinde bulunan aktörlerin pratikleri arasındaki ilişki habitus aracılığıyla işlerlik kazanır, öyle ki bu durum alan içindeki aktörlerin bireysel olarak hedefledikleri durumları ancak nesnel olasılıklarına uyma şartıyla anlam ve ifade olanağı kazanır (Bourdieu 2023). Aktörlerin alan içindeki mevcut potansiyel konumlara dair seçilim ilkesi bu (bilinçli ya da yarı bilinçli) yatkınlıklardır.

Özetle, münferit bir eser hakkında ki yargılarımız dahi bireysel olmaktan çok kolektif bir içeriğe sahiptir. Referanslarımız her daim diğer konumların da hesaba katılması ile oluşur ki bu da her zaman bilinçli olmak durumunda değildir. Şairlerin alan içindeki konumlarının ilişkileri çerçevesinde dolaylı ve bilinçdışı bir şekilde gerçekleşmektedir (Bourdieu 2019).

Garip akımının alanda konum oluşturmaya başladığı dönemde sınırlı üretim alanında farklı konum ve alt-konumları aruz ölçüsü ile yazmaya devam edenler, hececiler ve vezinsiz şiiri savunanlar şeklinde ifade edebiliriz.

Yahya Kemal Beyatlı'nın Türk diline zarar vermeyen hatta yakınlaşan klasik aruzlu biçimler, diğer yandan Nazım Hikmet – İlhami Bekir – Ercüment Behzat'ın… eserlerini ortaya koyduğu serbest nazım tekniği örnek gösterilebilir (Mutluay 1973). Şiirde hece vezni hakimiyetini sürdürürken, vezinsiz şiir uygulamalarıyla yeni bir tarzın da ilk örnekleri verilmeye başlanmıştır. Bu durum hececiler tarafından yadsınmıştır öyle ki, bu tür bir şiirin geleceğinin olamayacağı ve geçici olduğu yönünde eleştiriler birbiri ardına sıralanmıştır (Sazyek 1996).

Yukarıda da belirtildiği gibi edebiyatımızda şiir alanının tarihi aslında alan içindeki geçerli algılama ve değerlendirme kriterlerinin tanımını belirleyebilmek için verilen mücadele çerçevesinde oluşur. Alan devinimini bu mücadele ile sağlamış, yine bu mücadele ile iktidar alanı içinde (daha genelde toplumsal alan içinde) görece özerkliğini elde edebilmiştir. Bu sebeple, edebiyatımızda şiir alanında şairlerin ve onların yapıtlarının ya da akım, grup vs gibi topluluklar üzerine gerçekleştirilen çalışmalar ile "adlandırmaları" alan içinde birer olgu olarak karşımıza çıkmaktadır: alan içinde avangard bir tutum içinde yeni konumların oluşması ve kalıcılaşması ile alan içinde devrimsel bir dönüşüm gerçekleştirmeye çalışan yeniler ile, alan içindeki mevcut durumu korumaya çalışan ve aslında Bourdieu'nün deyimiyle "zamanı sonsuzlaştırma" (Bourdieu 2019) yoluyla kendi çıkarlarını savunan alan içindeki egemenler arasıdaki mücadelenin nesnel unsurlarıdır. Öyle ki ele alınan dönemde şiir alanında aruz-hece tartışmaları ile daha sonra bunların yadsınaması yoluyla vezinsiz şiiri savunanlar arasındaki mücadele alanın tarihi açısından da bir dönüm noktası niteliğindedir.

1933 yılında Cenab Şahabettin, Akşam gazetesinde yayınlanan "Aruz Veznine Dönmek Zamanı Artık Gelmiştir" başlıklı yazısında hece vezni ile yazılan şiirlere karşı aruz veznini savunmuş ve hece vezni ile yazılan şiirleri ise küçümsemiştir. Buna karşılık Varlık dergisinde "Niçin Heceyi Tercih Edersiniz?" isimli bir anket düzenlenmiş ve alanda "karşı konumda" yer alan şairler Cenab Şahabettin'e karşı tutumlarını dile getirmişlerdir ki bu tartışmanın sonunda Cenab Şahabettin'in geri adım atmıştır (Sazyek 1996). Hececilerin alandaki mücadeleleri alanın tarihi içerisinde ele alınan dönemin öncelerine dayanmaktadır ve 1933 yılına gelindiğinde sınırlı üretim alanında egemen konumda yer almaktadırlar. Dolayısıyla egemen konumda yer aldıkları alan içerisinde yukarıda ifade edildiği gibi alan içindeki konumlarını (dolayısıyla çıkarlarını) korumak adına "zamanı sonsuzlaştırma"(Bourdieu 2019) için mücadele vermektedirler ki bu da alan içinde sürekliliklerini koruma ve öykünme ile gerçekleştirilmeye çalışılan bir durumu ifade etmektedir (Bourdieu 2019).

Bu duruma karşıt olarak yukarda belirtildiği gibi alan içinde egemen olanların tutumuna karşı zıt biçimde çıkarları zamanın sonsuzlaştırılması yerine kesintiliğinde, yine sürekliliğe karşıt olarak kopuşta

ve farklılıkta, hatta daha ileri giderek devrime dair duydukları ilgide (Bourdieu 2019) ortaya çıkan, Nazım Hikmet'in başını çektiği vezinsiz şiiri savunanlar, alanda egemen konuma karşı avangar bir tutum içerisinde mücadeleye girmiştir. Şiir alanında farklılıklarını benimsetmek suretiyle yeni bir konum oluşturulması ile bu şairler alan içinde önemli bir dönüşüm gerçekleştirmişlerdir.

Gerek avangard bir tutum oldukları dönemde alanda egemen olan aruz anlayışına karşı hececilerin, gerekse de hececilere karşı vezinsiz şiiri savunanların (daha genel bir ifadeyle yeni bir konum inşa etmeleri sebebiyle bu bağlamda alana yeni katılanların), alanda varlıklarını kabul ettirdikten sonra, egemenlerin (alan içinde kendilerinin karşılaştırıldıkları tanınmış şairlerin) alanda hüküm süren beğenilerini de geçmişe göndermek en büyük silahları olmuştur. Bu durumun en iyi örneğini belirtilen dönemde ortaya çıkan "tasfiye hareketi" olarak adlandırılan harekette görmekteyiz. Gavsi Ozansoy'un İstiklal gazetesinde yayımladığı bir yazı ile başlattığı bu hareket (Oktay, 1993)alan içinde egemen konumda bulananların "hakim beğeni"sine karşı girişilmiş bir mücadelenin önemli bir örneğidir.

Şiir alanında hececiler alanın belirtilen tarihinin öncesinde avangard bir tutum ile alanda bir devrim gerçekleştirebilmiş fakat bu durumun alan içinde gerçekleştirdiği dönüşüm vezinsiz şiiri savunanların alanda gerçekleştirdiği devrime de olanak sağlamıştır. Bourdieu bu durumu "başarıya ulaşan her devrim… kendisiyle birlikte başka devrimlere de geçerlilik kazandırır." (Bourdieu 2019) şeklinde ifade etmiştir.

Yukarıda belirtildiği gibi şiir alanı içerisindeki "adlandırmaların" önemi alan içindeki olguları ortaya koymasından ileri gelmektedir (Bourdieu 2019). Bu tür "adlandırmalar" alan içindeki benzerliğin yanında ayrımın bir göstergesi olarak varoluş kaynağıdır. Alanın ele alınan döneminde bu adlandırmalar (Beş Hececiler, Yedi Meşaleciler, Garip vs.) her ne kadar kurgusal bir karakter taşıyor olsalar da alan içinde "tanınma" üzerine verilen mücadelelerin birer göstergesidir.

3.7. Garip Şairlerinin Alana Girişi

Gerek politik, gerek estetik tutumları birbirlerine benzemeleri çerçevesinde alan içinde her ne kadar bir topluluk ya da hareket halini almasa dahi alanda benzer konumlarda yer alan şairlerin birbirlerine karşı olan saygı ve zaman zaman da dostluk ilişkileri ile birbirlerine bağlı bulunmaları ve toplumsal yörüngelerinin de birbirlerine yakın olması önemli görülmektedir (Bourdieu 2019). Yine gerek ekonomik sermayesi gerekse de kültürel sermayesi yakınlık gösteren kişiler, alan içinde de aynı türden bir konuma sahip olmaya yatkın gözükürler (Bourdieu 2019). Gerçekten de Garip şairleri bu konuda birbirlerine oldukça benzerlik göstermektedir. Gerek benzer ekonomik ve kültürel sermaye birikimi olan

ailerden gelmeleri gerekse de benzer okullarda eğitim görmeleri bu üç şairin habituslarının şekillenmelerinde benzerlikler göstermiştir. Oktay Rıfat'ın babası eski bir şair, Orhan Veli'ni babası ise Cumhurbaşkanlığı Bando Heyeti Başkanı'dır (Sazyek 1996). Her ne kadar Melih Cevdet bir açıklamasında Garip hareketi bir bir rastlantı olarak nitelendirse de (Sazyek 1996) yukarıda belirtilen durum (ve ileride belirtilecek başka sebepler), bu üç şairin alanda avangard konumada benzer tutum belirleme ve stratejilere başvurmalarının altında yatan sebeptir diyebiliriz.

Bununla birlikte lise öğrenimleri gördükleri "Taş Mektep" (Sazyek 1996) aynı zamanda dönemin edebiyat alanında önemli bir sembolik sermayeye sahip Ahmet Hamdi Tanpınar'ın -ki kendisi "Saf Şiir" savunanlar arasında gösterileri ve Orhan Veli'nin ilk şiirleri de bu bağlamda değerlendirilmesi (Bezirci 1972) dikkat çekici bir noktadır- görev yaptığı okuldur. Tanpınar, Orhan Veli ile yakından ilgilenmiş ve teşvik edici bir rolü olmuştur (Oral 2015). Yine alanda önemli bir sembolik sermayesi olan Ercüment Behzat Lav'da şairler ile yakından ilgilenmiştir (Oral 2015). Alanda sembolik sermayeleri yüksek olan bu şairler aynı zamanda şiir alanında "takdis mercii" olmakta ve üç şairin bu türden ilişkileri alana girmek için ihtiyaç duydukları sembolik ve kültürel sermayeyi kendilerine sağlamış olmaktadır. Asım Bezirci de Orhan Veli hakkında yaptığı bir çalışmasında bu Garipçiler'in şiir alanına girerken ne kadar hazırlıklı olduklarını belirtmiştir (Bezirci 1972). Bourdieu bu durumu "…savunduğu yazarı tanıtıp benimsettirerek ona değer kazandırır, yazara güvence olarak edindiği sembolik sermayeyi sunarak yapıtının yayımlanmasını sağlar ve böylelikle de onu benimsenme çevrimine katar; bu yolla, yazar, giderek daha seçkin topluluklara, daha değerli ve aranan yerlere girer." (Bourdieu 2019). şeklinde ifade etmiştir. Bu durum şairlerin habitusları ve buna bağlı olarak alandaki stratejileri açısından belirleyici olmaktadır. Öyle ki bireylerin aile yaşamında şekillenmeye başlayan habitusları okul yaşamlarında dönüşüme uğrayabilmektedir (Bourdieu 2018).

İfade edilmesi gereken bir başka nokta ise üç şairin de alana giriş aşamasında alanın kurallarına riayet etmeleridir. Orhan Veli bir arkadaşına yenilik arayışlarını gerçekleştirmeden önce değiştirmek istedikleri şiiri bilmenin gerekliliğinden bahsetmiştir (Bezirci 1972). Gerçekten de şairlerin ilk şiirlerine baktığımızda Orhan Veli'nin aruz ve hece ölçüsünü kullanarak, Melih Cevdet ve Oktay Rıfat'ın ise yine hece ölçüsünü kullanarak şiirler yazdığını görmekteyiz (Sazyek 1996). Özellikle Orhan Veli'nin aruz konusundaki bilgisi alanın takdis merciileri tarafından da onaylanmaktadır (Oktay 1983).

Denilebilir ki: bu üç şair, giriş şartı olarak gereken habitusa; bununla beraber asgari düzeyde bilgiye, beceriye ve yeteneğe sahip olduklarının onayını almışlar ve alanın iki temel sermaye türü olan sembolik sermayeye (takdis, prestij vs.) ile kültürel sermayeye (kültürel bilgi, yetkinlik, yatkınlık)

(Bourdieu 2023) ile donanmışlardır. Daha açık bir deyişle, üç şair belirli yatkınlıkları çerçevesinde (pratikleriyle beraber) farklılaşma stratejilerini o dönemin yetke alanlarından olan şiirde pratiğe dökme yolunu seçmişler, bu çerçevede alanda sermaye kazanmış ve konumlanmışlardır.

3.8. Avangard Bir Konum Alış

Garip hareketinin temel amacı Türk şiirinde köklü bir dönüşüm gerçekleştirme isteğidir. Şairlerin bu durumu " Yirmi yaşımızı dolduralı bir iki seneden fazla olmamıştı; beyli kalıplar, beylik oyunlar, beylik dünyalar içinde bunalmış kalmış olan şiire yeni imkanlar arayalım dedik. Şiire yeni dünyalar, yeni insanlar sokarak yeni söyleyişler bularak şiirin sınırlarını biraz daha genişletmek istedik." Sözleriyle dile getirmiştir (Sazyek 1996:47).

Alanda belirli bir sembolik ve kültürel sermayeye sahip olan üç şair, şiir alanında avangard bir mücadele içine girmişlerdir. Mücadele alanın iç mantığı çerçevesinde gerçekleşmekte ve gerekli unsurları yine alanın yapısı içinde yer almaktadır. Bu bağlamda, şairlerin alan içindeki yaratıcı projelerini (ki aslında öznel amaçları) anlayabilmek, ancak şairin içinde bulunduğu alan içindeki tutumlar evrenini oluşturmak ve şairin durumunu bunun üzerinden yakalayabilmek ile mümkün olabilmektedir. Çünkü alanın yapısı içindeki konumlar, şairin bu alan içinde benzerlik ya da farklılıkları üzerinden gerçekleştirebilecekleri seçimlerin uzamını da belirleyecektir. Dolayısıyla, alan içindeki bu seçimleri anlamak, hem bu tutumlar uzamını hem de şairlerin diğerlerinden farklı seçim yapmalarına neden olan farkı kapsayan biçimde ki ilişkiyi açığa çıkarabilmek anlamına da gelmektedir (Bourdieu 2019).

Orhan Veli hareketin ileri yıllarında Melih Cevdet Anday'a verdiği düşünülen bir cevapta şöyle der: "…Madem ki ispat edilecek mesele yok; ne diye düşünüyor, ne diye konuşuyor, ne diye yazıyoruz?..." (Oral 2015).

Şiir alanındaki her konum alma yukarıda da belirtildiği üzere, alan içindeki diğer konumlar ile ayırıcı özelliklerin ortaya konması aracılığı ile gerçekleşecektir. Bununla birlikte, şiir alanının konumlar evreninde yer alan tutum belirlemeler, vezin, konu gibi ayırıcı unsurlar ile alanın o andaki sorunsalı (yapılması gereken işler, çıkarılması gereken dergiler, aşılması gereken problemler, mücadele edilmesi gereken rakipler gibi (Bourdieu 2019)) ya da başka bir deyişle "olasılar uzamı" çerçevesinde gelişecektir. Alanın bu işleyiş şekli neticesinde, alanda bulunan her aktör, alanın belirli zamanında çağdaşı olan diğer aktörler ile benzer sorunlarla uğraşacağı çıkarımı da yapılabilir.

Belirtilen dönemde şiir alanın "uyumlaştırılması" ve neticesinde alanın olasılar uzamının belirlenmesi siyasi alanın sorunsallarından büyük ölçüde etkilenmiştir. Her ne kadar bu süreçte iktidar

alanında özerklik kaybı yaşasa da, alanın tarihi yapısı sebebiyle görece özerkliğe sahip olan şiir alanı bu sorunsalları alana tercüme etmesini bilmiştir.

Yukarıda bahsedildiği üzere Cumhuriyet döneminde kültür alanında gerçekleştirilen uygulamalar sadece kurumlar düzeyinde değil, bireylerin habitusları çerçevesinde de önemli dönüşümlere sebep olmuştur. Şiir alanında başlıca tartışılan konular olarak şairin toplumsal görevi ve şiirin biçimi, konusu vb. üzerinedir (Oktay 1983). Garipçiler'in alandaki tutum belirlemeleri ve strajetileri de alanın bu durumundan önemli ölçüde etkilenmiştir. Genel olarak, belirli bir alanda (konumuz bağlamında şiir alanı) mevcut konumlar alandaki bireyler ile varolmaktadır ve bu bireylerin alandaki hareketleri habitus ve alanın nesnel belirlenimleri doğrultusunda gerçekleşmektedir. Yani, alanda varolan "olasılıklar uzamı" neticesinde, bireyler habitusları kapsamında bu "olasılıklar uzamı"nda potansiyel bulunan konumlarden birine konumlanır (Bourdieu 2018). Belirtilen dönemde iktidar alanının "uyumlaştırılması" alanın hem habitusunu hem de nesnel belirlenimleri üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olmuştur.

Bununla bağlamda, alanda yer alan üç şairin habituslarının yanında, "takdis mercii" olarak işlev gören dergi ve eleştirmenler de alanın nesnel yapısı ve şairlerin alan içindeki konum alışlarını anlamak açısından ayrıca önemlidir.

Garip şairlerinin alanda avangard bir konum olarak ortaya çıkmaları yapıtlarının "Varlık" dergisinde yayınlanması (Mutluay 1972) ile mümkün olmuştur. Belirtilen dönemde alanın "uyumlaştırılma" olgusu özellikle alanda konumlanan dergiler üzerinde belirli bir hal almaktadır. Sınırlı üretim alanı dahi alandaki birçok dergi devlet desteği ile varlıklarını sürdürebilmektedir (Yurdakul 1987). Öyle ki yetke alanında var olan değerlerin burada bir "yeniden üretimi"ne (ki alanın habitusu üzerinde etkisi oldukça önemlidir) şahit olmaktayız.

Varlık dergisi alanda çelişkili bir konumu ifade etmektedir: Bir yanda sınırlı üretim alanında sembolik ve kültürel sermayesi yüksek olmakla beraber, diğer tarafta Garip'in alanda oluşum gösterme yılları dahil olmak üzere devlet desteği ile (gerek maddi yardımlar gerekse de Halkevleri'nde dağıtımının yapılması) (Mutluay 1972) yayınlarına devam etmiş olması yönüyle. Bu durum derginin her ne kadar şiire farklı soluklar getirmeyi amaçlasa da (Oral 1985) örneğin Nazım Hikmet'in şiirlerini yayınlamaması alandaki çelişkili konumunu açıklar niteliktedir. Garip şairlerin alandaki konum alışlarında (Varlık dergisi örneğinde) alanın nesnel yapısının belirleyici rolü kendini göstermektedir. Alanın ilerleyen tarihi içerisinde derginin yayıncıları ile anlaşamayan şairler farklı alandaki farklı dergilerde yapıtlarını yayınlayacaklardır. (Yurdakul 1987).

Şiir alanının sınırlı üretim alanında avangard bir konum için verilen bu mücadele aslında şairlerin kendi "tanım"larını alan için hakim kılma mücadelesidir. Bu amaçla, alan içindeki geçmişten gelen her değere karşı, var olan bütün konumlara karşı çıkmışlardır (Sazyek 1996:55) ve kendi ayırıcı ilkelerini ortaya koymuşlardır. Bunu alan içinde varolan estetik (konu, biçem vb.) ve ahlaki değerlere (şiirin toplum içindeki rolü) karşı bir konumlanışla ifade etmişlerdir (Sazyek 1996:55).

Öncelikli olarak şairler şiir alanında azınlığı oluşturan "seçilmişlerin" beğenisi (Sazyek 1996) olarak dile getirdikleri ve şiir alanında "hakim beğeni" olarak niteleyebileceğimiz bu türden bir beğeniye karşı çıkmışlardır ki bu da alanda egemen olanlara karşı (kendisinden önceki avangard tutumların yaptığı gibi) avangard bir tutum olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda, vezin, kafiye, şiir kalıpları vb. gibi gelenekten gelen ve klişe olarak adlandırdıkları bütün unsurlara karşı bir "kopuş" gerçekleştirerek; şiirin "tanım"ından ölçü ve uyağı, beraberinde var olan edebi sanatları (teşbih, mecaz, mübalağa vb.) çıkarmak için mücadeleye girişmişlerdir (Bezirci 1972). Yukarıda belirtilen ve alanda egemen olanlara karşı bir "kopuş"u amaçlayan bu "farklılaşturıcı" unsurlarına ek olarak, şiirin, müzik ve resimden ayrılması gerektiğini (Bezirci 1972) savunmuşlardır. Bu tutumları alanın özerkliğinin artması yönünde önemli bir tutum almadır: şiirin, kültürel alanın diğer unsurlardan ayrılması yönünde müphemleşen ve bazı örneklerde şiirin müziğe eklemlenen bir hal alması o dönemin şiir alanının özekliğini azaltan bin unsur olarak karşımıza çıkmaktadır diyebiliriz. Öyle ki bu üç şair alanda "tanım" üzerine verdikleri mücadelede, "şairane" (Bezirci 1972) diye nitelendirdikleri ve alanda egemen olan konumdakilerin beğenisini yansıtan (hayal, karmaşıklık, süs vb.) unsurları da şiirin tanımından çıkararak yerine sade, basit ve yalın bir şiirin tanımı için rekabete girişirler: Şiir geleneğinde önemli bir yeri olan anlam ve söz sanatları bir şekilde şiirin gelişme yolunda bir engel haline gelmiştir. Şiir sadece toplumun egemen sınıflarının sesini ve zevkini yansıtan bir hale gelmiştir. Bir başka sanat dalının araç ve imkanlarından yararlanmak ancak sanatçının yaratıcı gücünün zayıflığını gösteren bir aldatmacadır. Bütün kural ve ilkelerden kurtulması gereken şiirin başlıca kazanımı söyleyiş ve duyuştaki yalınlık olmalıdır. Çünkü sanatın özü basitlik ve sadelikten geçer (Sazyek 1996:56).

Şiir alanında bu üç şairin "şairane"ye karşı tutumları dikkat çekicidir. Öyle ki belirtilen dönemde kültür alanında gerçekleşen dönüşümlerin genel karakteri, toplumsal alanda bu amaçları (örn; dil devrimi, halkevlerinin kurulması vb.) içermektedir. Bu durumun o yıllarda eğitim sistemi içerisinde de yer bulduğu öne sürülebilir. Daha önce bireylerin habituslarının okullarda dönüşüme uğradığı belirtilmişti. Bununla birlikte, belirtilen dönemde varolan eğitim sistemi toplumsal biçimlenme süreçleri içerisinde meşru kültürün oluşumda oldukça önemli bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun neticesinde,

iktidar alanındaki şiir alanının konumu göz önünde bulundurulduğunda; alan içindeki "legal" olanla "illegal" olan arasındaki ayrımın oluşumda önemli derece etkili bir rolü olmuştur. Bu şekilde aslında şairlerin dönemin eğitim sistemi içerisinde yer aldıkları göz önünde bulunursa alandaki konum alışlarında izledikleri bu strateji daha iyi anlaşılacaktır. Bu durumun açıklanması için başka bir örnek de şiirin, insanın duygularına değil, mantığına hitap etmesi gerektiğini savunmalarıdır (Bezirci 1972). Bu durum da yine dönemin (özellikle eğitim sisteminin) pozitivist karakterinin şairlerin habitusuna, ve alanın yapısı üzerindeki etkisine bir örnek niteliğindedir.

Yukarıda açıklananlar eşliğinde bu durum; alanda egemen olunan (avangard) bir konumda, egemen olanlara karşı girişilen bir sembolik mücadelede şairlerin alandaki (alanın nesnel yapısı çerçevesinde) tutumlarının, izledikleri stratejilerin habitusları tarafından yapılandırılması üzerine örnek teşkil etmektedir.

Şairlerin alanda konum alışları sırasında izledikleri strajileri bireysel yatkınlıklarının çerçevesinde, alanın işleyiş mantığına göre belirlemelerine dair Orhan Veli'nin yetiştiği aileden örnekler dikkat çekicidir. Sadi Yaver Ataman Orhan Veli'nin babası Veli Kanık hakkında aktardığı anektod: "Onun en büyük zevklerinden biri de halk arasında dolaşmayı sevmesi idi… hülasa günlük hayatı içinde rast geldiği, duyduğu bütün sesleri ve sözleri musiki ritmi ve ahengiyle tespit ederdi. Mesela tramvayda biletçinin "Önde yer var ilerleyelim, ileri gidelim, biraz öne yürüyelim"… gibi sözlerini notaya alır…" (Akt. Oral 2015) Orhan Veli'nin (dolayısıyla Garipçileri'in) alanda konum alışındaki farklılaştırıcı ilkelerini ("halkın gündelik yaşamını konu eden" yapıtlarını ki "Montör Sabri" şiiri buna bir örnek olarak aynı zamadna alandaki konum alışlarında bir ikon niteliğindedir.) (Oktay 1985) oluşturuken izledikleri bilinçli ya da bilinçsiz (Bourdieu 2018) stratejilere başvurmasına örnektir. Diğer bir deyişle alan içinde uygulanan pratiklerin habitus aracılığıyla yönetilmesinin: yani şairin bireysel isteklerinin alanın "olasılar uzamı" çerçevesinde uyumlanarak gerçekleştirilebilmesinin ifadesidir.

Şiir alanında öncesinde var olan konumların "olasılar uzamı" içerisinde potansiyel bakımdan var olmasına (Garip şiir anlayışı ve bu unsurların bazılarının gerekliliği daha önce başka şairler tarafından da dile getirilmiştir) rağmen, Garip şiiri bir bütün olarak kendisini yadsıyan şiir alanı içerisinde bir bakıma yarı-devrim (Bourdieu 2019) gerçekleştirerek var olabilmiştir. Bunu; özellikle Orhan Veli'nin şair olarak kendini tamamen şiire vererek, gerek politik gerekse de gelenek unsurlarının dayatmalarına göz ardı ederek, alanın kendi kuralları dışındaki yargıları (ki burada alanın kendi kurallarını dahi göz ardı edebilmiştir) kabul etmeyerek alan içine ideal bir kişilik meydana getirmesi ile başarabilmiştir. Bir

konuşmasında memurluk ve şairliğin söz konusu olduğunda şairliği seçtiğini söylemiştir Orhan Veli (Bezirci 1972).

Garip şairlerinin alandaki konum alışlarında belirtilmesi gereken bir diğer önemli nokta ise kendinden önceki avangard konumlara karşı (Garipçiler de toplumcu şiir anlayışına dahil edilmektedir) giriştiği mücadeledir. Yukarı da bu mücadeleden bahsedilmiş olmakla beraber önemli görülen bir noktası daha belirtilmelidir: Toplumcu şair olarak anılmasına karşın diğerlerinden farklı olarak "dava" anlayışı gütmemesidir. Şairler bu tutumlarını "Sanat hiçbir zaman itikadların dellallığını yapmak işiyle tavzif edilemez. Yahut yeni de olsa birtakım ideolojilerin söylediklerini bilinen kalıplar arasına sıkıştırmak yeni şey yapmış olmak demek değildir." (Bezirci 1972) şeklinde dile getirmişlerdir. Bu durum şiir alanın siyasi alanla olan sınırlarının belirlenmesi ve alanın özerkliği açısından önemli bir tutum olarak nitelendirilebilir. Şiir alanı içindeki hakim beğeniye karşıt çıkarak konumlanmış, bunu alanın olasılar uzamı ve habitusları çerçevesinde bir strateji belirleyerek, halkın beğenisini ön plana çıkararak yapmak istemişlerdir, bu sebeple de mevcut şiirin bütün unsurlarını reddetme yoluna gitmişlerdir. Çünkü burada siyasal alanın tepeden inmeci tavrına karşı alanın özerkliğini savunmak gayesi vardır fakat, bunu alanın yapısal tarihi ve kendi iç mantığı ve bireysel yatkınlıkları çerçevesinde gerçekleştirebilmişlerdir.

Bütün bu açıklamalar neticesinde üç şairin alan içindeki konumlarının çelişik karakteri de açığa çıkmaktadır öyle ki Garipçiler şiiri halka indirmeyi amaçlarken alanın temel varoluş ilkesine (ortodoksi) meydan okumuştur. Önceki bölümlerde de belirtildiği gibi bir alanın özerkliği kendi üstüne kapandığı ölçüde artacaktır fakat, belirtilen dönemde şiir alanının içinde bulunduğu toplumsal yapıdaki kriz durumundan da etkilenmesi neticesinde mevcut karakteri bu çelişikliği anlamakta önemlidir: Bir tarafta "uyumlaştırma" etkisinin alanın nesnel yapılarında ki belirleyici etkisi (ki özerklik kaybına sebebiyet vermiştir), diğer yanda ise alanın içsel yasalarının (ayırıcı unsurlarının) varlığı neticesinde ortaya karmaşık bir yapı çıkmıştır. Bu karmaşık yapı içerisinde var olan şairler bir taraftan alanın mevcut durumunda izledikleri stratejiler ile alanın sınırlarını genişletmiştir. Bu durumda "dış etkenler" tarafından desteklenmesi de (okuma-yazma oranının ve dağıtım mekanizmalarının genişlemesi neticesinde alanın üretici-tüketici sayısının artması vb.) belirleyici olmuştur. Diğer taraftan, bu durum "şair" tanımının sınırlarının da genişlemesine sebebiyet vereceğinden çelişkili bir biçimde alanın sınırlarını müphemleştirerek özerkliğini tehdit etmiş ve alanın en temel varoluş yasasına karşı gelmiştir. Bu durum alanda kendinden sonra gelen şairlerin tepkisine neden olacaktır: Öyle ki, Cemal Süreya Garip şiiri'nin bir süre sonra yetersiz geldiğini söylemiştir (Mutluay 1973). Bunun sebebi yine ifade edildiği gibi alanın kendi mantığı çerçevesinde anlam bulur: anlamları herkes tarafından çözülememesi ve alanda belirli bir

yetiyi gerektirmesi, kültürel alanda üretilen yer yapıtları eşsiz kılan ve toplumsal alanda farklılaştırıcı bir unsur olarak işlev gören temel ilkedir (Bourdieu 2023). Nitekim, II. Yeniciler olarak adlandırılan şairler, şiiri sembolik bakımdan anlaşılması güç nitelikte ürünler ortaya koymuştur.

4. SONUÇ

Bu çalışmada edebiyat tarihimizde Garip akımı olarak adlandırılan hareketin, Bourdieu'nün alan teorisine kapsamında bir analizi gerçekleştirilmeye çalışılmış ve bu bağlamda, Cumhuriyet'in kuruluşu itibariyle Garip'in alanda konumlanışı arasındaki dönem incelenmiştir. Belirtilen donemde hem şiir alanının yapısal analizi ile alanın iç mantığının kavranması, hem de sairlerin bu alan içerisindeki konum alışlarının habitusları bağlamında analizi gerçekleştirilerek; donemin şiir alanının sosyolojik bir çözümlemesi gerçekleştirilmiştir.

Cumhuriyet döneminde şiir alanında Garip akımı üzerine gerçekleştirilen bu çalışmada: Alanın belirtilen döneminde toplumsal alanda kültürel anlamada güçlü bir sınıf olarak burjuvanın olmayışı ve uyumlaştırmasın sonucunda alanların senkronizasyonu ve siyasi alana tabii olduğu görülmüştür. Toplumda kültürel açıdan egemen olabilecek bir burjuva sınıfının olmayışı da alandaki "hakim beğeni"nin belirlenmesinde önemli bir belirleyici unsur olarak karşımıza çıkmıştır. Alanda üretim yapan yazarların önemli bir kısmının da aslında bürokraside yer alması ya da milletvekili olması neticesinde kültürel alanda sivil-bürokratik sınıfın beğenisi (Ulusçuluk, halkçılık, laiklik) alana hâkim olmuştur.

Bununla beraber belirtilen dönem içerisinde halkevleri ile köy enstitülerinin kurulması, çeviri faaliyetleri gibi uygulamaların alan üzerinde de dönüştürücü etkisi olduğu saptanmıştır. Bu bağlamda okuma-yazma oranlarının artması, okulların, dergi ve yayınevlerinin sayısında artış olması gibi gelişmeler neticesinde alanın sınırları genişlemiştir. Bu durumda alanın "olasılar uzamı"nında da değişime sebep olmuştur. Beraberinde, belirtilen dönemde eğitim sistemindeki önemli değişim, alana yeni giren aktörlerin habitusları üzerinde önemli bir belirleyici unsur olarak neden olduğu değişim dolayısıyla alan içindeki tutum belirlemelerin anlaşılması açısından önem kazanmaktadır. Özellikle dönemin pozitivist eğitim anlayışı bu bağlamda Garip şairlerinin alandaki tutum belirlemeleri ve izledikleri stratejilerin anlaşılması açısından önemli olmuştur.

Diğer taraftan, Garip şairlerinin sadece eğitim yaşamlarının benzer olması değil aynı zamanda ekonomik ve kültürel sermayeleri benzer düzeyde olan ailelerden gelmeleri neticesinde alanda konum alışlarında benzer stratejileri izlemelerini anlamak açısından dikkat çekicidir. Üç şairin de ailelerinde edindikleri kültürel ve ekonomik sermaye sonraki yaşamlarında alanda izledikleri stratejiler üzerinde önemli etkiye sahip olmuştur. Alanda avangard bir konum olarak ortaya çıkışlarında izledikleri stratejiler bu bağlamda aile içinde edindikleri habitusları çerçevesinde gelişmiştir. Daha açık bir ifadeyle; üç şairin alan içinde konum alışları (alandaki farklılaşma stratejileri), alanın kendi iç mantığı çerçevesinde var olan

`olasılar uzamı` içerisinde' gerek yetiştikleri aile içerisinde gerekse de eğitim yaşamlarında edindikleri habitusları kapsamında uyguladıkları (bilinçli ya da bilinçsiz) stratejilerin sonucudur. Bu çalışmanın da amacı olan: Garip akiminin donemin şiir alanındaki konum alisinin; ancak, alanın şartları ile şairlerin bireysel geçmişlerini (alışkanlıkları, yatkınlıkları vb.) ilişkisel bir analizi ile tam olarak anlaşılabilir.

Özetle, bu çalışmanın da gösterdiği üzere Garip şairleri alanın nesnel yapısı içinde, alanın belirtilen döneminde varolan "olasılar uzamı" içinde, sahip oldukları habitus çerçevesinde belirli stratejiler izleyerek avangard bir tutum ile konum almışlardır. Bu konum alış, alan içinde avangard bir tutum ile gerçekleşmesinin yanında çelişkili bir karaktere de sahip olmuştur: Bir anlamda alanın özerkliği için girdikleri mücadelede, alanın sınırlarının belirsiz hale gelmesine de yol açarak alanın özerkliğine bir tehdit olarak algılanmışlardır. Her ne kadar alandaki konumları uzun süre varlık gösteremese de, alan içindeki oluşturdukları yeni konum neticesinde, alanın sınırlarını genişletmiş ve alan içinde (olasılar uzamında) yeni ihtimallere sebebiyet vererek alanda bir dönüşüme sebep olmuştur diyebiliriz.

5. KAYNAKLAR

Ahmad, F., & Alogan, Y. (2011). Modern Türkiye'nin oluşumu. Kaynak yayınları.

Bezirci, A. (1991). *Orhan Veli: yaşamı, kişiliği, sanatı, eserleri; araştırma, eleştirme*. Altın Kitaplar Yayınevi.

Bourdieu, P. (1979). Les trois états du capital culturel. Actes de la recherche en sciences sociales, 30(1), 3-6.

Bourdieu, P. (1986) The forms of capital. In J. Richardson (Ed.) Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education (New York, Greenwood), 241-258.

Pierre, B., Jean-Claude, C., & Jean-Claude, P. Pierre Bourdieu et le concept de «champ littéraire».

Bourdieu, P. (1992). Thinking about limits. Theory, Culture & Society, 9(1), 37-49.

Bourdieu, P., & Tufan, H. (1995). *Pratik nedenler*. Kesit.

Bourdieu, P., & turhan Ilgaz. (1997). Televizyon üzerine. Yapı Kredi.

Bourdieu, P. (1999). Sanatın Kuralları. *Necmettin Kamil Sevil, çev.) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları*.

Bourdieu, P. (2014). Simgesel sermaye ve toplumsal sınıflar. *Cogito*, *76*(1), 192-204.

Bourdieu, P. (2014). Seçilmiş metinler. Heretik Yayınları.

Bourdieu,P. (2019) Yeniden Uretim, Heretik Yayınları.

Bourdieu,P. (2023) Kültür Üretimi, İletişim Yayınları.

Détrez, C. (2005). Le capital culturel en questions. Idées, la revue des sciences économiques et sociales, (142 (Déc. 2005)), 6-13

Fahir, A. (2009). 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi. Alkım Yayınevi, İstanbul.

Fuat, M. (2000). *Orhan Veli*. Adam.

Garnham, N., & Williams, R. (1980). Pierre Bourdieu and the sociology of culture: an introduction. Media, Culture & Society, 2(3), 209-223

Gorski, P. S. (Ed.). (2015). *Bourdieu and historical analysis*. Duke University Press.

Hakan, U. Z. U. N. (2010). Tek parti döneminde yapılan Cumhuriyet Halk Partisi kongreleri temelinde değişmez genel başkanlık, kemalizm ve milli şef kavramları. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, *9*(20), 233-271.

Hesmondhalgh, D. (2006). Bourdieu, the media and cultural production. Media, culture & society, 28(2), 211-231.

Karpat, K. H. (1962). Çağdaş Türk edebiyatinda sosyal konular. Varlik Yayinevi.

Karpat, K. H. (1967). Türk demokrasi tarihi: sosyal, ekonomik, kültürel temeller. Istanbul Matbaasi.

Karpat, K. H. (2006). Osmanlı'da değişim, modernleşme ve uluslaşma. İmge Kitabevi.

Karpat, K. H. (2012). Kısa Türkiye Tarihi, 1800-2012 (pp. 47-69). Timaş.

Keyder, Ç. (1989). *Türkiye'de devlet ve sınıflar*. İletişim Yayınları.

Lareau, A. (2011). *Unequal childhoods: Class, race, and family life*. Univ of California Press.

Lewis, B. (1961). The emergence of modern Turkey (No. 135). Oxford University Press.

Mutluay, R. (50). Yılın Türk Edebiyatı. *İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları*.

Oktay, A. (1993). *Cumhuriyet dönemi edebiyatı: 1923-1950* (Vol. 1). Kültür Bakanlığı.

Oral, H. (2022). *Bir Roman Kahramanı Orhan Veli*. Everest Yayınları

RW Speller, J. (2011). Bourdieu and literature (p. 203). Open Book Publishers.

Sazyek, H. (1996). *Cumhuriyet dönemi Türk şiirinde Garip hareketi* (Vol. 77). Turkiye is Bankas Kultur Yaynlar.

Tanpinar, A. H. (2006). XIX. asır Türk edebiyatı tarihi. Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Veli, O. (2006). Şairin İşi: Yazılar, Öyküler, Konuşmalar, Yapı Kredi Yayınları.

Veli, O. (2021). *Bütün şiirleri*. Can Yayınları.

Yetis Bayraktar, A. (2013). Parents' socioeconomic class position and children's time use patterns.

Zürcher, E. J., & Gönen, Y. S. (1999). Modernleşen Türkiye'nin tarihi.